

Színház

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2005. FEBRUÁR

Lev Tolsztoj–Kiss Csaba

ANNA KARENINA

JELENÉSEK

Németh László fordításának felhasználásával

SZEREPLŐK

Személyek

ANNA KARENINA

ALEKSZEJ KARENIN, a férje

ALEKSZEJ VRONSZKIJ

VRONSZKAJA, az anyja

SZTYIVA, Anna testvére

DOLLY, a felesége

SZERJOZSA, Anna kislánya – nyolc-kilenc éves

Első rész

1. PÁLYAUDVAR

Gőz-szigetek. Két férfi kabátban. A vonat már elment, de a hangja itt maradt. Lassan hal utána

VRONSZKIJ Sztyiva! Drága barátom! Sztyepan Arkagyics... Mi történt? Olyan rossz bőrben vagy.

SZTYIVA Ne is kérdezd... ne is kérdezd...

És mindig derűs arcán felhők vonultak át. Nézte egykori barátját, arca lassan felderült, karját kiterjesztette

Alekszej Kirilovics... Micsoda meglepetés! *(Megölelte, megpogtatta)* Kit vársz?

VRONSZKIJ Egy nőt...

SZTYIVA Gondoltam... *(Nagyot sóhajtott)* Ej, független élet... Szép?

VRONSZKIJ Nincs párja a világon!

SZTYIVA Ne mondd! Ki az, ha szabad?

VRONSZKIJ Az anyám...

SZTYIVA Te gazember! Viccet csinálni az édes világszép anyádból! Hát illik ez?

VRONSZKIJ Az ő stílusa... Hát te? Vársz valakit?

SZTYIVA Várok...

VRONSZKIJ Nőt?

SZTYIVA Bizony...

VRONSZKIJ Szép?

SZTYIVA És fiatal... és boldog... és gazdag... és jólelkű... és finom, mint egy... egy...

VRONSZKIJ Ilyen nő nincs is!

VRONSZKAJA *(érkezik harsogva)* Egy angyal! Egy földre szállt angyal! Körbeutaznám vele a világot, és nem unatkoznék!

Szinte repült az idő... Segíts már, Aljosa, hozd el a csomagokat! *(Sztyivához)* A húga a kocsiban várja, vele utaztam...

VRONSZKIJ A húgodat várod, te, lókotó!

SZTYIVA Miért, mit hittél? *(Nevetve)* Az anyámat...

A gőzben Anna alakja jelent meg. Mikor meglátta a bátyját, hozzászaladt, és egy mozdulattal, melynek határozottsága és bája meglepte

Vronszkijt, átfogta bal karjával Sztjiva nyakát, magához húzta, és erősen megcsókolta. Sztjiva pedig belekapaszkodott, görcsösen ölelte, szorította, mintha soha nem akarná elengedni. Vronszkij le nem vette róluk a szemét

Csakhogy itt vagy! Anna! Húgocskám, csakhogy megjöttél... Végre itt vagy! Csak ezt tudom mondani: végre itt vagy!
VRONSZKAJA Nézd, Alekszej! Micsoda édes! Egy nő, akivel beszélni is, hallgatni is lehet... A férje hozzám ültette be, hogy vigyázzak rá, és egész úton beszélgettünk, mintha száz éve barátnök volnánk. – Anna Arkagyevna! Hadd mutassam be: az én kicsi fiam, Aljosa...

Anna kíváncsian nézi Vronszkijt. Csend.

VRONSZKIJ Örvendezek...

ANNA (nevetve) Édesanyja úgy odavan magáért, mintha szerelmes lenne: Aljosa így, az én picinyem úgy!

VRONSZKIJ Eléggé unalmas lehetett...

VRONSZKAJA Miért? Annának is van egy kisfia, hétéves, ugye...

ANNA Nyolc!

VRONSZKAJA Még soha nem volt távol tőle, és most bántja, hogy ott hagyta, de úgy bántja... Igaz, kincsem?

ANNA Egész nap a fiainkról beszélgettünk, ő az övéről, én az enyémről... A fiúk! Na, viszontlátásra! Örülök, hogy megismertem... (Kézét nyújt, Vronszkij némi késéssel)

VRONSZKIJ Vronszkij, Alekszej Vronszkij...

ANNA (nevet) Tudom... (Vronszkijának) Köszönöm a társaságot. Viszontlátásra, grófnő!

VRONSZKAJA Isten vele, kis barátnök. Hadd csókoljam meg a csinos arcocskáját. Mint afféle egyszerű öregasszony már csak kimondom, hogy nagyon megszerettem magát... (Fülebe súgja) Elmondhatom?

ANNA Ne... ne áruljon el!

VRONSZKAJA (játékos indiszkrécióval Anna csomagjára mutat) Képzeljék... tudják, mit vett Anna Arkagyevna egy vándorárustól a kicsi fiának?

ANNA Grófnő, kérem... nagyon kérem... ne!

SZTYIVA, VRONSZKIJ Mit?

VRONSZKAJA (a férfiaknak) Nem mondom meg, mit képzelnek? Tudok én titkot tartani... Na, gyere, Aljosa! (Kimegy, Vronszkij marad, Annát nézi)

2. HALÁL (buffo)

Az oszló gőzben megjelenik Dolly, Sztjiva felesége. Talpig feketében, hatalmasan, tragikusan, a fájdalomtól szürke arccal, mint maga az Elmúlás

DOLLY Vége! Mindennek vége! Életnek, családnak, gyerekeknek... vége mind!

Sztjiva a vállá közé húzta a fejét, szájalomkeltő, alázatos képet akart vágni, de csak úgy sugárzott a frissességtől és az egészségtől

SZTYIVA (csöndes, félénk hangon) Dolly... Dolly... hallod?

DOLLY Mit akar?

SZTYIVA Megjött Anna... a húgom...

DOLLY Hagyjon békén, nagyon kérem!

SZTYIVA De mégiscsak, Dolly... Itt van a húgom...

DOLLY Menjen innen! Menjen el... (Kiáltott rá, fel sem nézve)

SZTYIVA (Vronszkijnak) Rettenetes! Én mondom, ez rettenetes... Istenem, mit csináltam! (Dollynak) Dolly, mit mondhatnék? Az isten szerelmére, hiszen mit mondhatnék? Egyet: bocsáss meg! Gondolj vissza, kilencévi együttlét nem tehet-e jóvá percekét, néhány percét a...

Dolly lesütötte a szemét, és hallgatott, várta, mit mond Sztjiva, szinte kérte, hogy cáfolja már meg valahogy

a... a... a testi fellobbanásnak...

DOLLY Menjen innen! (Felzokog) És ne beszéljen nekem a fellobbanásairól, az undokságáról...

SZTYIVA (Vronszkijnak) Borzasztó, egyszerűen borzasztó... Ha nem velem történik meg, én esküszöm... (Dollynak) Dolly! Az Isten szerelmére, gondolj a gyerekeinkre! Azok nem bűnösök!

DOLLY A gyerekek! A szádra ne vedd őket! (Annának) Hogy éljenek tovább egy ilyen feslett, züllött, lelketlen apa mellett azután... azután, hogy... a férjem, a gyermekeim apja szerelmi viszonyba keveredik a nevelőnőjükkel... (Alig tudja befejezni)

SZTYIVA De hát mit tegyünk, Dolly, mit tegyünk?

Mondta panaszos hangon. Maga sem tudta már, mit beszél, s mind mélyebbre és mélyebbre horgasztotta a fejét

DOLLY Undorodom, nem szívelhetem magát! A maga könnye víz. Soha nem szeretett! Nincs szív, nemesség magában. Förtelmes, undorít, idegen nekem, igen, teljesen idegen...

SZTYIVA (Vronszkijnak, kétségbeesetten) Gyűlöl, nem bocsát meg... Ez rettenetes, rettenetes! (Elindul a nő felé) Csak egy szót még, Dolly!

DOLLY Ha hozzám ér, idehívom a gyerekeket, a személyzetet, rokonokat, mindenkit. Tudják meg, milyen aljas! Én most elutazom, s maga élhet itt a szeretőjével!

SZTYIVA Már meg se hallgat... most mondják meg! Hát van ki nek beszélni? Már meg se hallgat...

Elhallgatott, szótlánul állt, a szemét dörzsölte, főlóhajtott, kihúzta a mellét, és várta, hogy történjen valami

3. ANGYAL

ANNA Dolly...

DOLLY Kérlek, Anna... eszedbe ne jusson vigasztalni! Mindennek vége, értsd meg, nincs tovább! (És újra eszébe jutott a történet) Az a nő fiatal, csinos... De az én fiatalságomat, szépségemet tudod, Anna, hogy ki vette el? Ő és a gyermekei... Hát miért erőlködöm, kínlódom én – minek a gyerekek? Ami régen öröm volt, most már csak gyötrődés... Legszívesebben én... nem is tudom... nem is tudom...

Elhallgatott. Kétségbeesetten, reménytelenül hallgattak – mindhárman. Vronszkij a háttérből nézte Annát

ANNA Dolly, hallgass meg...

DOLLY (belevág) De hát hogy bocsássak meg? Hogy legyen a felesége megint? Gyötrelm volna vele élnem, épp azért, mert a régi szerelmemet, amely hozzáköt, annyira szeretem.

Anna odalépett Dollyhoz, megfogta a kezét. Nyugodt volt, nyílt, tekintete együttérzéssel teli

ANNA Egyet mondom, Dolly... én a húga vagyok, ismerem jól a természetét... és én teljesen megértem a szenvedésedet... csak egyet nem tudok... nem tudom... (Megállt egy pillanatra: mondja, ne mondja) Nem tudom, hogy van-e még benned szeretet iránta. Van-e annyi, hogy megbocsáthass neki?

DOLLY (józanul, szinte ellenségesen) Te megbocsátanál?

ANNA (váratlanul éri a kérdés) Nem tudom... nem... nem tudom... (Rövid gondolkodás után, határozottan) De igen. Megbocsátanék...

DOLLY Képes lennél?

ANNA Ha maradt még szeretet... És úgy bocsátanék meg, mint ha mindez meg sem történt volna.

DOLLY Persze ha az ember megbocsát... akkor bocsásson meg egészen.

Mondta, mint aki már százszor átgondolta a dolgot, és mindig ugyanarra az eredményre jutott

(A hozzászóló forduló Sztivának) Menj innen! (Annának) Kedvesem, úgy örülök, hogy eljöttél... könnyebben, sokkal könnyebben vagyok. (Megölelte Annát és kiment. Sztivya megalázottan surrant utána)

Vronszkij mozdulatlan állt a falnál. Egy sötét sziluett. Esni kezdett az eső. Valószínűtlen, kövér cseppek hulltak a férfira

4. A TÁNC (antiszalon)

ANNA Maga?

VRONSZKIJ Egy napja ismerem, és folyton...

ANNA Belém botlik, ezt akarta, ugye? (Nevetett, sőt már-már kacér volt, bár nem ezt akarta)

VRONSZKIJ Igen... Anyám teljesen magába szeretett. Egész Moszkvát meg fogja tölteni a maga hírével...

ANNA Rajongó természet! Magáról is úgy beszélt, olyan áradó szeretettel, mintha még mindig nyolcéves lenne... Nem is tudtam elképzelni, hogy a kis Aljosa egy felnőtt férfi...

VRONSZKIJ Mindig csak a gyerekekről?

Annát meglepte ez a nyílt, szinte türelmetlen hang

ANNA Hát... ajánljon más témát...

VRONSZKIJ Nagy bál lesz Scserbackijéknál... Mindenki ott lesz... Sztivivákat is meghívták.

ANNA (nevetve, törlesztve) Nem hiszem, hogy bálozhatnékjuk van.

VRONSZKIJ És magának?

ANNA Nekem? Egyedül... nem illik...

VRONSZKIJ A férje nélkül?

ANNA Ismeri?

VRONSZKIJ Nem hiszem...

ANNA Mindenki ismeri... Olyan, mint a fehér farkas, nem könnyű elfelejteni... (Ez játékosan, könnyeden hangzott, de Anna mégis rosszul érezte magát. Olyan képtelen, kicsinyes, buta dolog a férjet dicsérni ilyenkor)

VRONSZKIJ Szóval? Eljön...

ANNA Csak unatkoznék...

VRONSZKIJ Pedig én még fogadást is kötöttem...

ANNA (döbbenet) Rám?

VRONSZKIJ Hogy lilában jön...

ANNA Lilában? Az olyan vigőzvegyes. Nincs is lila ruhám... Meg hogy állna nekem a lila?

VRONSZKIJ (belevág) Hadd kísérjem el! Franciaországból hozták a zenészeket... mindenki ott lesz. Hadd kísérjem el!

ANNA Van egy kisfiam... – mondhatom? Nagyon szereti a zenét. Gyerektől szinte természetellenes, hogy ennyire szeresse... Nézze, ezt vettem neki. (Előveszi a zizegős-zörgős papírba csomagolt hatalmas gramofontölcsért) Na, mi az? Lássuk, kitalálja?

Megjelenik Szerjozsza. Nyolcéves kisfiú

SZERJOZSA Mi az, mama? Mit hoztál?

ANNA Találd ki!

SZERJOZSA (nézi, forgatja az ajándékot) Léghajó? Kiscirkusz! Kalitka madárral... bábszínház... kiskutyá... (Leteszi maga elé, tapogatja, kopogtatja) Mi ez?

Anna óvatosan kicsomagolja

Egy gramofon... igazi gramofon!

ANNA Segíts, húzzuk fel! (Odatérdel Szerjozsza mellé – arcuk összeér. Megszólal a zene – serceg és sodor) Már nem maradok sokáig, édesem... pár nap, és jövök vissza hozzád.

Szerjozsza felrakja a gramofonlemezre az ólomkatonákat, forognak az árnyak a falon. Anna átveszi a zene ritmusát, érezni, hogy a lefojtott életkedv kezd feltörni benne – feláll, fordul egyet, kettőt lép, újra fordul, Vronszkij közelebb lép: „Megengedi?”, de Anna kisiklik...

ANNA Amikor fiatal voltam, imádtam táncolni... ahogy forog körbe minden, elmosódnak az arcok, a ruhák, az emberek... nincs nagyobb boldogság, szabadság, mint a tánc...

VRONSZKIJ Jöjjön el!

Megjelenik Karenin, nézi őket

KARENIN Anna, vigyázz a látszatra!

Anna csak azért is táncol, egyre közelebb Vronszkijhoz, aki csak nézi – egy pillanatig el nem eresztí. Karenin lehajol a gyerekekhez, megállítja a gramofont – Anna tovább dúdol, és a tánc zajja, a csusszanó léptek, a nehéz ruhák suhogása is megy tovább, egyre erősödik

Késő van, le kell feküdni.

SZERJOZSA Mikor jön a mama?

KARENIN Ne gondoldj rá! Amikor megjön, itt lesz... Ha egész nap csak várod, lassabban telik az idő... gyorsan ágyba! (Kimennek, a lemez üresben forog tovább)

Anna kifulladásra ült egy széken. Egyre a tánc zajait hallotta, a lépteket, a surranó ruhát, a háromnegyedes lihegést.

VRONSZKIJ Találkozhatunk holnap?

ANNA (intí, hogy nem) Utazom...

VRONSZKIJ Mikor?

ANNA Holnap...

VRONSKIJ Ekkora utat megtett egyetlen napért...
ANNA Egy házasságért. (A belépőhöz) Ugye, Dolly, édesem? (A nő fehér és zilált, mint aki most kelt ki a nemszeretem ágyból) Őt hívja el a bálba, Alekszej Kirilovics – így hívják, nem? Van lila ruhád, Dolly? Mert az követelmény... Viszontlátásra, Alekszej Kirilovics! (Vronszkij elindul kifele)
DOLLY (játékosan elállja Vronszkij útját) Maradjon még!
ANNA Hadd menjen. Pihennem kell az út előtt... A nagy út előtt. Mitől van nekem ilyen jó kedvem, Dolly?

Dolly szomorú mosollyal nézte Annát

5. FÉLVALLOMÁS DOLLYNAK

DOLLY Milyen különös vagy ma...
ANNA Én? Úgy találd? Nem különös; rossz. Úgy nem volt kedvem otthonról eljönni, és most nincs kedvem hazamenni...

Megállítja a gramofont, nézi a lassuló fényes barázdákat. Valahol már hallatszik a hazavonat

DOLLY Anna... amit te értem tettél...
ANNA (belevág) Azt szeretném, hogy ti mind szeressetek.
DOLLY Mit mondasz? Nem értem...
ANNA De, te megértesz engem... meg fogsz érteni. Isten veled, gyönyörűségem!
DOLLY Anna, várj... Mi ez?
ANNA Semmi... Minden léleknek megvannak a furcsa dolgai...
DOLLY (nevet) Ezt éppúgy mondod, mint Sztjiva... Miféle dolgai?
ANNA Ne beszéljünk róla...
DOLLY Ugyan miféle dolgaid lehetnek neked? Benned minden olyan világos...
ANNA ...derült, tiszta és szép... (És gúnyos, furfangos mosolyra ráncolódott az ajka)
DOLLY Milyen boldog is vagy te, Anna!
ANNA Tudod, miért utazom el már holnap? Ez a vallomás nyomaszt; el akarom mondani neked... (Hirtelen megállt) Istenem, milyen ostoba vagyok! Azt akartam neked elmondani, ami nincs is... Na, agyó, gyönyörűségem!
DOLLY Anna, várj... mi ez?!
ANNA Semmi... egy pillanatig azt hittem, hogy szenvedek. Ne hallgass rám, látod, milyen ostobaságokat beszélek... Hát el lehetne képzelni, Dolly?
DOLLY De kicsodát?!
ANNA Amikor kimondani sem lehet... hogy ő meg én... nem! Előbb-utóbb csak felébredek. (És nevetve vette a kabátját)

Mintha a szomszéd szobában sípolt volna a vonat

6. A VONATON

A vonat kavarta? Vagy a szél? Ferdén hullott a hó. Anna megfordult. Egy katonakabátos alak állt a vasúti lámpa hintázó fényében. Vronszkij volt

ANNA Nem tudtam, hogy utazik. Miért?

VRONSKIJ Miért utazom? (Ismételte a szemébe nézve) Hiszen tudja – azért, hogy ott legyek, ahol maga. Nem tehetek másképp. Bocsásson meg, ha az, amit mondtam, kellemetlen...

Udvariasan és tiszteletteljesen beszélt, de olyan határozottan és makacsul, hogy Anna hirtelen nem tudott mit válaszolni

ANNA Elég, elég!

Kiáltott fel, de hiába iparkodott az arcának, amelyre Vronszkij mohó pillantással meredt, szigorú kifejezést adni

VRONSKIJ Egyedül maga az oka...

ANNA Minek?

VRONSKIJ Hogy így viselkedem... ilyen nemtelenül...

ANNA Nem! Amiről maga beszél, az tévedés...

VRONSKIJ Szeretem!

ANNA Megtiltom, hogy ezt a szót használja! Én soha senki előtt nem pirultam, s maga arra visz, hogy bűnösnek érezzem magam valamiben.

A befutó szerelvény gőzfűgönye mögül elötünik Karenin. Mintha ő maga lenne a sötétben fenyegetően fékező vonat. Vronszkij hátrahúzódik

7. ELLENÉRZÉS

Ahogy a feleségét meglátta, Karenin ajkán a megszokott gunyoros mosoly jelent meg, és nagy, fáradt szemével merőn nézett rá. Valahányszor ezzel a makacs és fáradt szemmel találkozott, Annának kellemetlen érzés szorította össze a szívét. A férfi odalépett hozzá, megfogta a karját, mindkét könyökét, magasán, szorosan, bizalmasan

KARENIN A gyengéd férj, ahogy látod... igen, gyengéd, mint házassága második hetében, s ég a vágytól, hogy lásson téged.

ANNA Szerjözsa egészséges?

KARENIN Ez minden jutalmam a lángolásomért?

ANNA Ez... (Mondta ugyanabban az ironikus, tréfás hangnemben)

KARENIN Pedig mennyire örültem, hogy épp van egy üres félórám, és kijöhetek eléd: tanúságot tenni gyöngédségemről...

Vronszkij nézte a férj és feleség találkozását: „Nem, nem szereti, nem szeretheti” – döntötte el magában. És hozzájuk lépett

VRONSKIJ Bocsánat, elköszönnék...

Anna a férjére nézett, hogy lássa, ismeri-e Vronszkijt. Karenin egykedvűen, kíváncsiság nélkül pillantott Vronszkijra, tétova tünődéssel, hogy ki ez. Vronszkij nyugodtsága és önbizalma, mint kassa a kőbe, úgy verődött Karenin hideg magabiztosságába

ANNA Vronszkij gróf... Alekszej Kirilovics Vronszkij...

KARENIN Á, igen! Úgy rémlik, ismerjük egymást... valahonnan... (Szólt közönyösen, s kezet nyújtott) Odafelé az anyjával, visszafelé a fiával. (Mondta olyan szabatosan, mintha minden szava egy rubelbe kerülne) Mi járatban?

VRONSKIJ Szabadságra jöttem...

KARENIN Pompás...

Mondta, és elfordult tőle

VRONSZKIJ Remélem, tiszteletemet tehetem.

KARENIN Hétfőnként fogadunk. Este héttől.

Belekarolt a feleségébe, lassan, sétálva vezette a kijárat fele

ANNA Szerjzsa jól viselkedett?

KARENIN Kiválóan! De el kell keserítselek, nem bánkódott utánad, nem úgy, mint az urad...

ANNA *(komolyan)* Hát bánkódott?

KARENIN *(kizökkenti az őszinte hang, szinte sután)* Sehogy se tudtam megszokni, hogy egyedül vagyok... Miért nézel így?

ANNA Nem tudom... olyan furcsa magán valami... nagyobb lett a füle...

KARENIN *(értetlenül, idegesen)* Biztosan a haj miatt... a maga tiszteletére borbélyt is hívtam... De maga szebb, mint amikor elutazott – hogy én is bókoljak. *(És a felesége kezét hosszan megszorítva, különös mosollyal megölelte, magához húzta)* Merci, bárátnóm, hogy megajándékoztál egy nappal... megint nem vagyok egyedül, veled ebédelhetek.

Vronszkij letérdel a gramofon mellé, felhúzza. A két ólomlény forogni kezd. Belép Szerjzsa

8. LEZÁRÁS

A fiú kérdő, idegenkedő pillantással nézi Vronszkijt. Odalép hozzá, kiveszi kezéből a katonákat

SZERJOZSA Az úr nincs itthon.

VRONSZKIJ És az úrnő?

SZERJOZSA Csak ő van itthon. *(Csend – nézik egymást)* Parancsoljon a szalonba. Ott majd kap teát... süteményt... később konyakot.

Belépett Anna. Mint mindig, rendkívül egyenesen tartotta magát; gyors, határozott és könnyed járásával, amely annyira különbözőt más nagyvilági asszonyok járásától, megtette azt a néhány lépést, ami Vronszkijtól elválasztotta, kezét fogott vele

VRONSZKIJ Bocsánat, korán jöttem.

ANNA *(felszabadultan, derűsen)* Gyakran elgondolkozom azon, hogy a férfiak, bár folyton ezen lovagolnak, nem tudják, mi az a nemtelen viselkedés.

VRONSZKIJ Nem egészen értem, mit jelentenek a szavai.

ANNA Szerjzsa, kicsim, hozz valamit a hátamra...

SZERJOZSA Bolyhosat vagy bundásat, mama?

Anna megöleli, erősen magához szorítja, mintha erőt akarna meríteni belőle

ANNA Siess, mert fázom!

Gyerek kiszalad. Anna hallgat, nem néz Vronszkijra

VRONSZKIJ Haragszik?

ANNA Azt akarom, hogy utazzon el innen... vagy intézze úgy, hogy többet ne találkozzon velem! *(Mondta tisztán, nyíltan és komolyan, mint aki már alaposan átgondolta, és magában lezárta a dolgot)*

Vronszkij szinte habozás nélkül válaszolt, minden szónak súlyt, értelmet adva

VRONSZKIJ Ezt maga nem akarja.

ANNA *(lágyan, világosan)* Ha szeret, ahogy mondja, tegye meg, hogy nyugodt lehessenek.

VRONSZKIJ Nyugalmat én nem adhatok... magamat, a szerelmemet igen. De nyugalomra nem látok sem a magam, sem a maga számára lehetőséget. *(Annának egy pillanatig úgy rémlett, mintha a férfi el is mosolyodott volna)* A kétségbeesést, a boldogtalanságot azt lehetségesnek látom, és lehetségesnek a boldogságot is...

ANNA Nem szeretem ezt a szót, mert nagyon sokat jelent nekem...

VRONSZKIJ Azért fél tőle, mert nem ismeri...

ANNA Lehet...

Belép a gyerek. Riadtan néz Vronszkijra és az anyjára. Kezében a bunda

Akkor hát tegye meg, ne mondjon többet ilyeneket, és jó barátok leszünk.

VRONSZKIJ Mi nem lehetünk barátok, ezt maga is tudja. De boldogok...

ANNA Elég! Kértem már!

VRONSZKIJ Vagy boldogtalanok. Ez magától függ.

SZERJOZSA Felveszed, mama? *(Tartja a bundát)*

ANNA Mit akar tőlem, Alekszej?

VRONSZKIJ Hogy láthassam. De ha nem, parancsolja meg, hogy eltűnjek, s én eltűnök. Nem lát többé.

ANNA Én nem fogom elkergetni.

VRONSZKIJ Jövő héten eljöhettek újra?

Az ajtóban áll Karenin

KARENIN A rokonszenv kezd szorosabbá válni.

ANNA Ó, igen!

Karinin keze megpihen a gyerek vállán

VRONSZKIJ Bocsássonak meg, máris túl sokat időztem... Viszontlátásra. *(Kimegy)*

Anna nézi a férjét

ANNA Mire gondol?

KARENIN Semmire.

ANNA De mégis...

KARENIN Ismeri jól a nézeteimet. A féltékenység sérti a nőt, akiben az embernek meg kell bíznia. *(Megállt, nézte Annát, és a szokott gúnyos-játékos modorban folytatta)* Hogy miért kell megbíznia benne? Nem tudom, soha nem kérdeztem magamtól. Mint ahogy azt sem, hogy maga, aki néhány évvel fiatalabb nálam, mindig fog-e szeretni.

ANNA És akkor? Olyan furcsán néz. Miért?

KARENIN Mert most mégis úgy érzem, hogy valami logikátlanul, valami esztelennel állok szemtől szemben, és nem tudom, mit csináljak...

ANNA Alekszej Alekszandrovics! Én nem értem magát... Valami esztelennel és logikátlanul? (Nevet) Segítse le rólam, olyan melegem van. (Kibújt a bundából, és vetkőzni kezdett a tükör előtt)

9. FÉLTÉKENYSÉG

Karenin lassan járkált le-fel, karjában a bundával, a szoba recsegős parkettján

KARENIN Nem. Ezt el kell intézni... föltétlenül el kell intézni... (Megfordult, vissza) De mit? Végül is mi történt? Semmi. Beszélgettek... (Leült) Elég! Féltékenykedni annyi, mint megalázni őt és magamat... mint megalázni magunkat! (Egy ideig ült csendben, aztán felállt, és újra járkálni kezdett) De akkor is, meg kell mondanom neki a véleményemet... Csak annyit, hogy ez engem nyugtalanít. Ezt meg kell értenie! (Megállt. Nézte a tükör előtt lassan, lágyan vetkőző nőt) Pontosan látja, mi van annak a férfinak a szemében... ezt nem szabad hagyni, nem szabad bátorítani, mert ez tisztességtelen. (Újra leült; gondolatai hirtelen más irányt vettek) És Anna? Vajon ő... ő mit gondol erről... mit érez? (Annyira furcsa volt ez a gondolat, hogy elmosolyodott) „Szereti” vajon? – Butaság! Nem „szeretheti”... még ha rokonszenv is, bizonyos fokú vonzalom... de nem szeretheti...

Érdeklődéssel, s talán először némi bizonytalansággal, hosszan szemlélte az ágy szélén ülő, gondolataiban elmerült nőt

10. AZ ÁLOM

Megjelenik Dolly, leül Anna mellé, halkán, hogy csendjét ne sértse. A háttérben feltűnik Vronszkij

DOLLY Anna... mi történt?

ANNA (nevetve) Semmi... megestem...

DOLLY Micsoda... mit beszélsz?

ANNA Olyan furcsa álmom volt az éjjel... Hol van Alekszej?

DOLLY Alekszandrovics...

ANNA Nem... Alekszej Kirilovics... a férjem...

DOLLY Anna, mi lelt? Ébredj fel!

ANNA Azt álmodtam az éjjel... micsoda idétlen helyzet... milyen reménytelen... szóval azt álmodtam, hogy mindketten a férjem... (Elvörösödött, mint aki nappal újra átél holmi éjjeli szemérmetlen álmot – nézi a két férfit) Itt állnak mellettem, az ágyamnál, és elhalmoznak a kedveskedésükkel... Alekszej Alekszandrovicsnak a hatalmában vagyok, Alekszej Vronszkij pedig sír, és a kezemet csókolgatja, és azt mondja, milyen jó is most... milyen jó... Ő is ott van... érted, Dolly? Mind a ketten elégedettek és boldogak... milyen egyszerű álmom... milyen egyszerű... te ezt nem érted, ugye... te drága egyfőrdű Dolly! (Odamegy Vronszkijhoz, Dolly zavartan nézi őket. Kihátrál)

KARENIN (élesen, tehetetlenül) Nem! Én nem mehetek bele Anna érzéseinek boncolgatásába, ez lelkiismereti kérdés. Az, ami az ő lelkében történik, nem tartozik rám! Addig, amíg nem veszélyeztetni közös életünket, egymás iránti érzelmeinket, a nyugalomunkat... Ezt meg fogom mondani neki.

És ujjait tenyérrel lefelé egymásba kulcsolva kinyújtózkodott, s az ujjzúleteit megropogtatta. Ez a mozdulat mindig megnyugtatta; azt az akkurátusságot idézte föl benne, amelyre most nagy szükség volt

11. GÚNYOS BESZÉD

Ahogy a férjét meglátta, Anna fölkapta a fejét, s mintha most ébredne, elmosolyodott. Arca ragyogó fényben villogott, ez a fény azonban nem volt vidám, a tűzvész rettenetes fényére emlékeztetett az éjszaka sötétjében

ANNA Még nem vagy ágyban? Ilyen csodát! (És bundáját felmarkolva elindult kifelé) Ideje lefeküdni, Alekszej Alekszandrovics.

KARENIN Anna, beszélnem kell veled.

ANNA Velem? (Nézett rá csodálkozva) Hát ez meg mi? Miről van szó? (Leült) Rajta, beszéljünk hát, ha egyszer meg kell lennie. Bár jobb lenne aludni.

Anna azt mondta, ami a nyelvére jött, és maga is elcsodálkozott, hogy tud hazudni. Milyen egyszerűek, természetesekek voltak a szavai

KARENIN Anna, óvnom kell téged.

ANNA Óvod? Mitől?

Olyan természetesen nézett rá, olyan jókedvűen, hogy aki nem ismeri – ahogy az ura ismerte –, semmi természetelleneset nem vesz észre szavainak sem a csengésében, sem az értelmében

KARENIN Óvnom kell téged, nehogy nemtörődömségből és könnyelműségből alkalmat adj a világnak, hogy beszéljen rólad. A te mostani túlságosan eleven kapcsolatod Vronszkij gróffal...

ANNA Te mindig ilyen vagy. Az sincs kedvedre, hogyha unatkozom, s az sem, ha vidám vagyok. Hát most nem unatkoztam. Ez bánt?

Alekszej összerendezte, s kinyújtotta a kezét, hogy megroppantsa

ANNA Jaj, ne roppantsd, úgy nem szeretem.

KARENIN Anna, ez nem te vagy. (Mondta csendesen Alekszej Alekszandrovics)

ANNA Nohát, mi az végül is? (Kérdezte őszinte, komikus csodálkozással) Mit akarsz tőlem?

Alekszej Alekszandrovics hallgatott, megdörgölte kezével a homlokát s szemét. Úgy érezte, valami elképzelt falat ostromol

KARENIN A következőket akarom mondani, és kérlek, hogy hallgassál meg. Amint tudod, a féltékenységet sértő és lealacsonyító érzésnek tartom, és soha meg nem engedném, hogy az kormányozzon; vannak azonban az illemnek, az együttélésnek bizonyos törvényei...

ANNA Te beteg vagy, Alekszej Alekszandrovics?

Mondta Anna, és ki akart menni. Az ura azonban előrelépett, mintha meg akarná állítani. Arca csúnya volt és komor, amilyennek Anna sohasem látta

Nos, hallgatom, mi lesz. Sőt, érdeklődéssel várom: szeretném megérteni végre, miről van szó.

Beszélt, és elcsodálkozott a természetes, meggyőző hangon, amellyel beszélt; a jól megválasztott szavakon, amelyeket használt

KARENIN Nincs jogom, hogy az érzelmeid részleteibe hatoljak, ezt különben is haszталannak és károsnak tartom. Az érzéseid a lelkiismereted dolga. – De tartozom neked és magamnak annyival, hogy... az életünk össze van kötve... és ezt a köteléket csak bűn tépheti szét, s az ilyenféle bűn súlyos büntetést von maga után.

ANNA Nem értek semmit. Ah, istenem, milyen rettenetesen álmos vagyok.

KARENIN Anna, az istenért, ne beszélj így! Lehet, hogy tévedek, de amit mondok, hidd el, magamért és teérted mondom. A férjed vagyok, és szeretlek.

ANNA Szeret. Hát tud szeretni? Ha nem hallotta volna, hogy van szerelem, sosem használja a szót. Nem is tudja, mi az a szerelem.

KARENIN Bocsáss meg, hadd mondom végig. Én szeretlek...

ANNA Alekszej Alekszandrovics, igazán nem értelek. Mondd meg világosan, mi bajod...

KARENIN Nem magamról beszélek, a fő személy itt a fiunk...

ANNA A fiunk?!

KARENIN Nagyon könnyen lehet, ismétlem, hogy amit mondom, azt te egészen fölöslegesnek és tévesnek találod... Ebben az esetben kérlek, bocsáss meg. Viszont ha te magad is úgy érzed, hogy alapjuk van, kérlek, gondolkozz el...

ANNA Nincs mit mondanom. Különben is *(Szólt hirtelen, nehezen tartva vissza egy mosolyt)* igazán ideje már, hogy lefeküdjünk.

Karenin kiment – Anna hosszan nézett maga elé

ANNA Késő, késő, már késő. *(Suttogta)*

Sokáig feküdt ott mozdulatlanul, nyitott szemekkel: fényüket, úgy rémlik, maga is látja a sötétben

12. A SZERETKEZÉS

VRONSKAJA *(hatalmas, vörös ruhában, élvezettel)* Késő... már késő... *(Belegondol boldogan, izgatottan, kéjjel)* Ami Aljosa életének csaknem fél éven át minden korábbi fölváltó egyetlen és kizárólagos vágya volt: Anna... Anna Karenina – Annának pedig a boldogság lehetetlen, iszonyú, de annál izgalmasabb álma – az a vágy teljesült. De nem minden beteljesülés olyan, mint a vágy... mint a francia regényekben... A test az más... Ez a beteljesülés is undorító volt... és boldogtalan...

Anna csapzottan, kétségbeesetten feküdt a díványon, Vronszkij sápadtan, remegő arccal hajolt föléje

VRONSKIJ Anna, Anna – az isten szerelmére... Anna!

De minél hangosabban szólongatta, Anna annál mélyebbre horgasztotta hajdan büszke, vidám, most megszegyenült fejét

ANNA Egy szót se... egy szót se többet! *(Mondta undorral és borzalommal)* Vége... Mindennek vége...

Olyan hibásnak és bűnösnek érezte magát, hogy szinte fizikai megaláztatást érzett, és nem tudott szólani többet. Vronszkij pedig azt érezte,

amit egy gyilkosnak kell éreznie, amikor látja a testet, amit ő fosztott meg az élettől. Ez az élettől megfosztott test a szerelmük volt, szerelmük első korszaka

Menj el... most menj el!

A férfi kétségbeesetten simogatta, úgy könyörgött neki, hogy nyugodjék meg, maga sem tudta, miért és miben

VRONSKIJ Anna... nézz rám!

ANNA Bocsáss meg! *(Mondta ruháit, gyűrt szoknyáit magához szorítva)* Most már semmim sincs rajtad kívül.

Lassan kiment. Vronszkaja kíváncsian, derűsen nézte magára maradt kisfiát

13. AZ ÖRÖMANYA

VRONSKAJA Hallom, az utóbbi időben sokat vagy együtt Madame Kareninával...

Vronszkij bólint

Pompás, ügyesen csináltad! Fél év alatt?! Nehezebb várnak tűnt...

VRONSKIJ Szeretem.

VRONSKAJA Én is... emlékszel, mennyire tetszett... rajongtam érte! Milyen tiszta, édes kis nő... és folyton a fiával, az ő Szerjozsájával! És íme, mégis elbukott... nem mentette meg a kis Szerjozsája az én Aljosámtól... *(Megsimogatná a fiát, de az lerázza magáról)*

VRONSKIJ Kérem, ne beszéljen így róla! Szeretem!

VRONSKAJA Természetesen... Az anyád vére vagy! Én sem mentem bele soha semmibe, csak a legforróbb, legtisztább érzelemből.

VRONSKIJ Anyám, nagyon kérem... ne hasonlítsa össze – bármennyire tisztetem is a maga *liaison*jait –, ne hasonlítsa össze azzal, amit Anna iránt érzek!

VRONSKAJA Miért? Mit érzel?

VRONSKIJ Szeretem. Mint életemben még soha senkit... mindennél jobban, az életemnél, anyámnál, a boldogságomnál, mindennél...

VRONSKAJA No, no, no! Nem kell ennyire szeretni... Nézzünk oda, teljesen kifordul magából... Aljosa! Mi van veled, kicsim?

VRONSKIJ Nagyon kérem... ha nem akarja, hogy akaratlanul is megbántsam, menjen most el! *(Arcát a kezébe temette)* Gyűlölöm a hazugságot, a képmutatást, az aljasságot... hogy gyűlölöm!

VRONSKAJA Egészen megijesztesz, fiam! Én, aki olyan büszke voltam rád, hogy mily könnyedén, elegánsan az ujjad köré csavartad a büszke Madame Kareninát... így kell lásalak... eltorzult arccal, vérben forgó szemmel! De hiszen akkor ez nem az a könnyed, ragyogó szerelem, aminek gondoltam... hanem inkább afféle sötét, kétségbeesett wertheri szenvedély, ez nem szerelem, hanem téboly!

VRONSKIJ Anyám, vegye észre, hogy ez nem az a félvilági játékcscska... hogy ez az asszony drágább az életemnél!

VRONSKAJA *(kacag)* Jaj, Istenem, miket mondasz?! „Drágább az életemnél” – mint valami francia regényben... kicsi fiam!

VRONSZKIJ Nem megyek vissza Moszkvába. Leszerelek! Tessék! *(Letépi magáról tisztí jégeit, anyja lába elé vágja)* Most már komolyan veszi?

VRONSZKAJA *(lágyan, anyaian)* Nem értem, miért velem huza-kodsz... hiszen látod, jól fogadtam, még örültem is neki... Madame Karenina, méltó kaland...

VRONSZKIJ Megtiltom!

VRONSZKAJA Csak óvni akartalak, úgy általában... mint gyermekemet. Minden viszonytól tartózkodj, ahol az élvezetnél nagyobb a fájdalom... az is jó, ideig-óráig... főleg nyáron, külföldön...

VRONSZKIJ Anyám, értse meg, akármi lesz... bárhogy folytatódik a sorsunk... az életünk össze van kötve...

VRONSZKAJA Nem bírom ezt a stílust... ne haragudj... azt lesem, hogy mikor neved el magad...

VRONSZKIJ Az istenért, anyám! Ez nem afféle múltó, pillanatnyi felindulás... És nem pusztító szenvedély, meg wertheri réboly, hanem a legtisztább érzés, ami két ember között lehet.

VRONSZKAJA Értem... és mi lehet ennek a vége?

VRONSZKIJ Nem tudom... Anna, amikor megismertem, boldogtalan volt, de büszke és nyugodt, most boldog...

VRONSZKAJA Viszont feszült és kétségbeesett... így van ez. *(Lélegzetnyi csenddel)* Hagyd ott, fiam... kár érte... ha tényleg szereted, kíméld meg... és engedd el...

VRONSZKIJ Nem! Ennek véget kell vetni, de nem így...

VRONSZKAJA Hát hogyan?

VRONSZKIJ Ki kell lépni a világ elé, szakítani a hazugsággal, bujkálással, mindazzal, ami beszennyez bennünket...

VRONSZKAJA *(nevetve)* Hát komolyan... hogy ezt hol tanuljátok... ezt a stílust... én nem is tudom...

Belép Anna feketében, némán megáll a falnál. Száraz leveleket fúj nyomában a szél. Vronszkaja nézi, nevetve

Bizarr... mit mondjak... igazán bizarr... *(El)*

14. ÁLDOTT ÁLLAPOT

ANNA Emlékszel... tavasszal itt találkoztunk először... először utoljára... most meg mindjárt meghalunk... hogy ősz lett... *(Szinte magának)*

*Huhog ősziesen a bagoly,
Belereszket a pusztá vidék,
Már lesben az ősz valahol,
Nyúvi-fosztja hajam sűrűjét...*

VRONSZKIJ Milyen hideg a kezed.

ANNA Jól vagyok... egészséges vagyok...

VRONSZKIJ Anna, mi van? Olyan furcsa vagy...

ANNA *(elmosolyodik)* Boldog vagyok...

VRONSZKIJ Inkább beteg vagy bánatos... Mire gondolsz?

ANNA Mindig ugyanarra...

Igazat mondott. Akármikor, bármelyik pillanatban kérdezték volna, hogy min gondolkodik, nem lett volna hiba a válaszában: ugyanarról, „a boldogságról s a boldogtalanságról”

VRONSZKIJ Látom, hogy történt valami.

„Megmondjam, ne mondjam” – gondolta Anna Vronszkij nyájas, nyugodt szemébe pillantva. „Nem úgy fogná fel, ahogy kell. És én azt nem

bocsátanám meg. Jobb nem mondani, mit tegyem próbára?”

VRONSZKIJ Kérlek, Anna!

ANNA Megmondjam?

VRONSZKIJ Igen.

ANNA Állapotos vagyok.

Kezében a falevél még jobban reszketett, de nem vette le Vronszkijról a szemét, hogy lássa, hogy fogadja. Vronszkij elsápadt, mondani akart valamit, de megállt, eleresztette Anna kezét, s lehajtotta a fejét. „Igen, megértette teljesen, mit jelent”

VRONSZKIJ Igen. A sorsunk ezzel eldőlt.

ANNA El...

VRONSZKIJ Véget kell vetnünk a hazugságnak, amelyben élünk.

ANNA Véget? De hogyan vessünk véget, Alekszej? *(Mondta csöndben)* Hogyan?

VRONSZKIJ Bárhogy! Minden jobb, mint amiben élsz...

ANNA Az uram, az nem. Nem ismerem, nem is gondolok rá. Nincs.

VRONSZKIJ Nem igaz. Látom jól, hogy miatta is gyötörödsz.

ANNA De hiszen ő nem is tud róla...

Mondta Anna, és hirtelen sugárzó vörösség öntötte el: arca, nyaka, homloka elvörösödött, s szégyen könnye ült ki a szemébe

VRONSZKIJ Hogy állapotos vagy?

ANNA Ne beszéljünk róla! Csókolj meg! De ne ilyen gondterhelten... Vággyal, mintha szeretnél...

Vronszkij többször megpróbálta már Annát helyzete átgondolására bírni, de mindig ebbe a felületes és könnyelmű gondolkozásba ütközött. Mihelyt beszélni kezdett a jövőjükről, az igazi Anna mintha visszahúzódott volna valahová a belsejébe, s egy másik lépett volna elő, egy furcsa, idegen nő, akit nem szeretett, sőt félt tőle, aki ellenállt neki. De most eltökélte, hogy mindent kimond

VRONSZKIJ Tudja-e vagy sem... ez nem maradhat így!

ANNA Mit tegyünk hát maga szerint? *(Kérdezte Anna azzal a könnyed, gunyoros tréfálkozással)*

Ő, aki annyira félt, hogy Vronszkij könnyen veszi a terhességet, boszszankodott, amiért a férfi komolyan kezdeni akart valamit ezzel a helyzettel

VRONSZKIJ Elmondani neki mindent és otthagyni.

ANNA Nagyon szép: tegyük fel, hogy megteszem. Tudja, mi lesz ebből? *(Szorongva)* Ez nem ember, hanem gép. És ha megharagszik, igen gonosz gép.

VRONSZKIJ Akkor is, meg kell mondanunk...

ANNA És aztán?

VRONSZKIJ *(csodálkozva, türelmetlenül)* Aztán?! – Hagyd ott a férjed, és egyesítsük az életünket.

ANNA Így is egy.

VRONSZKIJ Igen, de egészen, egészen.

ANNA Megszókjek, s a szeretője legyek? *(Kiáltotta dühösen)*

VRONSZKIJ Anna! *(Szólt rá Vronszkij gyöngéd korholással)*

ANNA A szeretője legyek... és tönkretegyek mindent? *(Mondta kétségbeesetten, és otthagya Vronszkijt)*

Sötét. Karenin nézi a falnál álló, könnyeivel küszködő nőt

15. A BEVALLÁS

KARENIN Kértem már...

ANNA Mit? Nem értem. *(Szólt megvetően Anna)*

Hallgattak

KARENIN Már kértem, viselkedjék úgy, hogy semmit ne lássak az arcán abból, ami azzal az emberrel kapcsolatos. Volt idő, amikor a belső viszonyunkról, az érzéseinkről beszéltem, arról most már nem beszélek. Most csak a külső viszonyunkról beszélek. *(Azt várta, hogy tiltakozik, de Anna maga elé meredve hallgatott)* Figyel?

Anna bólintott, persze

Megint mosolyogni fog a gyanúmon, azt fogja mondani, hogy nincs semmi alapja, neveltség az egész.

De Anna ijedt és komor arca most már csalást sem ígért

ANNA Nem fogok mosolyogni...

KARENIN Lehet, hogy tévedek. Ebben az esetben bocsásson meg.
ANNA Nem, nem téved. *(Mondta lassan, kétségbeesetten pillantva Karenin hideg arcába)* Nem tévedett. Kétségbeesett vagyok, nem is lehetek más. Nézem magát, és rá gondolok. Szeretem, a szeretője vagyok, s nem szenvedhetem, félem, gyűlölöm magát. Tegyem velem, amit akar.

Alekszej Alekszandrovics sokáig nem mozdult, tekintete nem változtatott irányt

KARENIN Úgy! De követelem, hogy az együttélés szabályait addig is tartsa tiszteletben, amíg a becsületed megkívánta lépéseket megteszem, s azt közlöm önnel.

Anna az órára nézett. Vörösen alkonyodott

ANNA Alkonyodik. Istenem, milyen világos van. A férjem! Ah! Hála isten, hogy végeztem vele!

16. HÁBORÚ

Felesége szavai, melyek a legcsúnyább gyanúját erősítették meg, kegyetlen fájdalmat keltettek Alekszej Alekszandrovics szívében. Ezt a fájdalmat csak erősítette az a sajátságos, fizikai szánalom, amelyet a női szenvedés ébresztett benne. Nem szerette a szenvedést

KARENIN Sem becsülete, sem szíve; romlott asszony! Hibáztam, hogy az életemet az övéhez kötöttem – de a bűnös nem én vagyok, hanem ő, épp ezért nem is lehetek boldogtalan... *(Lefel járkaált, indulatai ritmusában)* Nem lehetek boldogtalan, mert egy megvetésre méltó nő félrelépett; nem én vagyok az első, s nem én az utolsó. Olyan szerencsétlenség ez, amely mindenkit utolérhet. Most engem is utolért... No, lássuk csak. Az én dologom az, hogy nehéz helyzetemből, amelybe ő juttatott, a legjobb kivezető utat megtaláljam. És meg is találom.

Anna lassan „felébredt”, és elsőül a férjének mondott szavak jutottak az eszébe. Ezek a szavak most szörnyűnek tűntek. Nem is értette, hogy mondhatta ki, és mi lesz mindennek a vége

ANNA „Nem, nem téved, Alekszej Alekszandrovics. *(Ismételte lassan, szomorúan, visszaemlékezve)* Szeretem... a szeretője vagyok... És nem szenvedhetem... gyűlölöm magát.” – Istenem, mit mondtam?! ...mit mondtam!

Csak ült fejt és karját leeresztve, ugyanabban a helyzetben, időnként egész testében összerándult, mintha egy mozdulatot akart volna tenni, mondani valamit, aztán újra megdermedt. „Én Istenem, én Istenem” – ismételte szünet nélkül, de sem az Istennek, sem annak, hogy „én”, nem volt a számára értelme

KARENIN A legtisztább út a válás... lássuk csak! Mit tud nyújtani az én helyzetemben a válás? Bünteti, sújtja a bűnöst? Nem... *(Döbbenet)* Igazából meg sem bélyegzi... Sőt, a férj valójában törvényes módon átengedi, eladja az asszonyt, s épp az a fél, akinek a bűne miatt vezekelnie kéne, új férjével, akivel az előbbi házasságot szétbúta, törvényesnek mondott új viszonyra léphet. Ez cinizmus, pimasz, szégyenteljes cinizmus! *(És tehetlenségétől egyre jobban indulatba jött)* Ha legalább megbélyegeznék, sárba rántanák, nyilvánosan megszégyenítenék, de nem – így csak magamat teszem nevetség tárgyává! Ő meg ott áll a bíróság előtt szépen, derűsen, diadalmasan, várva, hogy a szeretőjével összeköltözzön. Nem! Ezt nem lehet! Nem óhajtom, hogy akadály nélkül egyesülhessen azzal a... hogy a bűnéből még haszna is legyen! Nem!

Elég volt erre gondolni, és Alekszej Alekszandrovics olyan izgalomba jött, hogy felnyögött a belső fájdalomtól – fölkel, ide-oda járkált

ANNA Bár ne szóltam volna... Istenem! Bosszút fog állni... elkerget, elüldöz, mindenhova elér a keze... Bárcsak türtem és hallgattam volna... Boldog voltam, most meg mindennek vége... már nem lehet visszacsinalni...

Bejön a gyerek. Félmeztelenül, törülközőben

SZERJOZSA Kihűlt a víz. Meddig várjak, mama?

Fiának megjelenése egyszeriben kiragadta Annát menekvés nélküli helyzetéből

ANNA Szerjozsa! Kincsem... Édesem! Hogy is nem gondoltam rád... hiszen történjen bármi, téged nem vehetnek el. Siess! Csomagold össze a legszükségesebb holmikat! Azonnal utazunk!

SZERJOZSA De hova, mama?

ANNA Ne kérdezz most, kincsem, nincs idő... siess! Dolly-ékhoz megyünk, ott leszünk egy darabig... az unokatestvéreiddel...

SZERJOZSA Tánya, Ánya, Ványa...Vásenyka, Ljuba, Grisa és Vlagyimir, a kised... A zenét vihetem... *(És máris csomagolja a gramofont)*

ANNA Mindent, édesem... csak gyorsan, csomagolj!

Karenin nézte a kapkodva csomagoló nőt, a gramofon mellett félmeztelen toporgó gyereket

KARENIN A formális váláson kívül megteheti az ember azt is, hogy egyszerűen elköltözik az asszonytól... de nem, ez éppúgy annak az embernek a karjába dobná... nem, ez a legrosszabb minden között... *(Tehetetlenül, idegesen lefel járkaált, majd hirtelen megállt)* Megvan! Igen, ez a megoldás! Megvan!

ANNA Alekszej Alekszandrovics. Az után, ami történt, nem maradhatok a házában. Elutazom, s magammal viszem a fiamat. Nem ismerem a törvényt, nem is tudom hát, melyik szülőnél kell maradnia; de magammal viszem, mert nem élhetek nélküle. Legyen nagylelkű, hagyja meg nekem.

Karenin végigmérte az útra sebtében felkészített gyereket, az izgalomtól és szégyentől kipirult Annát. Hangja újra kimérten, magabiztosan csegett

KARENIN (Szerjocsának) Menj a szobádba, mindjárt hívlak... (Mégvárta, amíg a kisfiú kiment) Anna Arkagyevna... alaposan végiggondolva mindent, határozatom a következő: akármit vétezt is, úgy vélem, nincs jogom szétszakítani a köteleket, amely összeköt. A családot nem lehet a házastársak egyikének szeszélye, önkénye vagy akár félrelépése miatt földűlni; a mi életünknek is folyania kell, ahogy idáig folyt. Erre van szükségem nekem, önnek, a fiunknak.

ANNA Ezt hogy érti?

KARENIN (türelmesen, lassan) Az egyetlen megoldás – mindkét fél részére – a status quo látszólagos fönntartása, és én hajlandó is vagyok erre, azzal a szigorú föltétellel persze, hogy teljesíti akaratomat, azaz szakít a szeretőjével. Ellenkező esetben elképzelheti, mi vár önre és a fiára. Jegyezze meg, kérem, hogy óhajom teljesítésére különös súlyt helyezek.

Anna döbbenten nézte. Összehúzta magán a ruhát, érezte, hogy fázik. S ahogy Karenint nézte, olyan rettenetes boldogtalanság szakadt rá, amire nem számított

Nos, hogy döntött?

Állt a nő fölött. Az arca, amit Anna eddig soha nem látott, vörös volt, szinte lángba borult. Annak ellenére, hogy régóta készült erre a leszámolásra, Anna nem tudta, mit mondjon. A hallgatás így elég sokáig tartott

ANNA Alekszej Alekszandrovics, én bűnös asszony vagyok, rossz asszony, de ugyanaz leszek, ami voltam... én semmin sem tudok változtatni.

KARENIN Nem is kértem erre (Mondta hirtelen határozottsággal, és gyűlölettel nézett a szemébe), ezt úgyis előre tudtam. Épp ezért figyelmeztetem, hogy viszonyunknak olyannak kell maradnia, amilyen eddig volt.

ANNA De a mi viszonyunk nem lehet olyan, mint eddig. (Mondta bátortalan hangon, s félelemmel pillantott rá) Nem lehetek a felesége...

KARENIN Ne folytassa, kérem! Én annyira szerettem a régi Annát, és annyira megvetem ezt a mostanit, hogy nem is óhajtának ilyen jellegű testi viszonyt magával...

ANNA Alekszej Alekszandrovics! Mit akar tőlem?

KARENIN Azt akarom, hogy ne találkozzék többet azzal az emberrel, viselkedjék úgy, hogy se a világ, se a személyzet ne vádolhassa. Ez, úgy hiszem, nem sok. Ennek fejében a becsületes nő jogait élvezheti, anélkül, hogy a kötelességeit teljesítené. Ez minden, amit mondani akartam. Most mennem kell. Nem ebédelek itthon.

Förlállt, és kiment a szobából. Anna mögött ott állt Alekszej Vronszkij. Cívilben – sután, esetenül. És képtelenül boldogan

VRONSKIJ Leszereltem. Otthagytam a hadsereget... a magam ura vagyok!

Anna némán ment néhány lépést, hogy összeszedje magát, s hirtelen megállt

ANNA Nem haragszol, hogy idehívtalak? Föltétlenül találkoznom kellett veled... Elment, isten tudja, mikor jön...

VRONSKIJ Mi az? Mi történt?

ANNA Mindent bevallottam neki... Megmondtam, hogy nem lehetek a felesége, hogy... megmondtam mindent.

VRONSKIJ Igen... jobb így! Ezerszerte jobb!

De Anna nem figyelte, hogy mit mond, arcjátékában kereste a gondolatait. Amikor Karenin döntését megtudta, lelke mélyén érezte már, hogy minden a régiiben marad, nem lesz ereje társadalmi helyzetét semmibe venni, a fiát odadobni, s a szeretőjével egyesülni. De titkon azt remélte, hogy ez a találkozó változtat a helyzetükön, és megmenti őt. Ha Vronszkij erre a hírre szenvedélyesen és határozottan, egy percnyi ingadozás nélkül azt mondja: „Hagyj ott mindent, és szökj meg velem” – otthagya a fiát, és vele megy. Vronszkij egy ideig hallgatott, majd megfogta Anna kezét, finoman, megértéssel

Tudom, milyen nehéz volt neked.

ANNA Énnekem egyáltalán nem volt nehéz. Magától ment. (Mondta ingerülten)

VRONSKIJ Erre vágytunk hónapokon át: tisztázni ezt a helyzetet!

ANNA Eh, énnekem mindegy már.

VRONSKIJ Miért mondod ezt?

Anna nem válaszolt egyből, lehajtotta a fejét

ANNA Nem tudod, milyen ember. (Mondta reszkető hangon) Képes lesz... (Elhallgatott, tett néhány lépést, majd hirtelen szembe fordult Vronszkijjal) Tudod, mit mondott? Mi volt a válasza arra, hogy más szeretője vagyok... hogy félek tőle, nem szenvedhetem?

VRONSKIJ Mi?

ANNA Lássuk, kitalálok... Alekszej Kirilovics! (Nehéz, ideges csend) Az, hogy minden marad a régiiben... (A férjével való jelenet emlékeitől újra indulatba jött, szinte őrjöngve sorolta) Nyolc éve nem bírom áttörni a hazugságot, ami átitatja. Hát élhet egy ember, akiben érzés van, egy házban a házasságtörő feleségével? Lefekhet minden este ugyanabba a közös ágyba, ahol egy másik férfiről álmodnak? Beszélhet, édeleghet egy ilyen asszonnal, „Hogy aludtál, ma chérie” – minden reggel? Ez nem férfi, nem ember, hanem bábu. Csak éppen iszonyatos hatalma van... „elképzelheti, mi vár magára és a fiára... Anna Arkagyevna”.

Vronszkij hallgatott, hallgatta Anna felhevült, gyors lélegzését. És ki-mondta, amit gondolt

VRONSKIJ Bocsáss meg, de én örülök ennek... (Anna döbbenten fordult felé) Az isten szerelmére, engedd, hogy befejezzem... Örülök, mert ez a helyzet úgysem maradhat így!

ANNA Miért ne maradhatna? (Mondta a könnyeit túrtörtetve, nyilvánvalóan semmi jelentőséget sem tulajdonított már Vronszkij beszédének. A sorsa, érezte, eldőlt)

VRONSZKIJ Anna! Megsértesz. Nem bízol bennem?
ANNA De igen, igen... ne haragudj... ha tudnád, milyen nehéz nekem. Igen, hiszek neked. Hogy is mondtad?
VRONSZKIJ Hogy ez nem maradhat így... tennünk kell valamit...

Anna váratlanul elmosolyodott – mint akinek eszébe jut a rég elfelejtett kiút

ANNA Hamarosan úgyis megoldódik minden... mindnyájan megnyugszunk, és nem gyötörődünk többé.

VRONSZKIJ Anna, mit beszélsz?

ANNA Hamarosan. Meglátod... Én már érzem, tudom, biztosan tudom. Meghalok, és megváltom magamat és benneteket. *(Megölelte, megsókolta Vronszkijt, aki meg sem próbálta félbeszakítani)* Így van ez, és így lesz a legjobb.

VRONSZKIJ Micsoda butaság! Micsoda értelmetlen butaság... *(Szólt meg nyugodt, határozott hangján)*

ANNA Nem, ez az igazság. Megálmodtam. Egy öregember hajolt fölém: „Szülésben halsz meg, szülésben, mátyuska...”

VRONSZKIJ *(magához húzta a fejét, simogatta, csókolgatta)* Milyen butaság, Anna... milyen kétségbeesett butaság! Ezek után, remélem, megengeded, hogy rendezzem az életünket.

ANNA És a fiam? Ott kell hagynom, de én nem tudom, nem akarom.

VRONSZKIJ Az isten szerelmére, Anna, mi jobb? Otthagyni a fiad, vagy tovább túrni ezt a lealacsonyító helyzetet?

ANNA Kit alacsonyít le?

VRONSZKIJ Valamennyiünket, de leginkább téged.

ANNA Azt mondd, lealacsonyító... ne mondd! Ezeknek a szavaknak nincs számomra értelmük. *(Szólt reszkető hangon)* Az én számomra, attól a naptól, hogy megszerettelek, minden megváltozott. Az én számomra egyetlen van: a szerelmed. Ha az az enyém, olyan magasán érzem magam, olyan biztosan, hogy semmi sem alacsonyít le. Büszke vagyok a helyzetemre, mert... büszke arra, hogy... büszke... Ne hagyd el, Alekszej... *(A nyakába kapaszkodott, ölelte, és vadul csókolta, szorította)* ...ne hagyd el...

Az ajtóban ott állott Karenin. A gázláng épp rávilágított sápadt, lesóványodott arcára a fekete kalap alatt s a kabát hőprémjéből kivilágító fehér nyakkendőjére. Mozdulatlan szemei Vronszkij arcára meredtek

KARENIN Ha nem akarja, hogy kidobassam, kérem, távozzék!

VRONSZKIJ Ha küzdene legalább... ha kiállna a becsületéért...

KARENIN Ne kakaskodjon, kérem!

VRONSZKIJ *(megragadta a vállát)* Ez aljasság! A csaló szerepébe kényszerít, amikor én nem akartam, és nem is akarok az lenni.

ANNA Menj el, kérlek... Alekszej, menj el! *(A névre mindkét férfit megfordul)* Aljosa... kérlek, menj már...

18. MEGALÁZÁS

Alighogy Vronszkij kitépte a lábát, Karenin kétségbeesetten, maradék méltóságát is feladva kitépte Anna kezéből a kézitáskát, majd a szék karjára vetett bunda zsebeit forgatta ki

ANNA Mit akar?

KARENIN A szeretője leveleit.

ANNA Azok nincsenek nálam!

Ledobta a bundát, és durván lenyomta Annát a székre

KARENIN Üljön le, beszélnem kell magával! Megmondtam, nem engedem, hogy a szeretőjével találkozzon...

ANNA Találkoznom kellett vele, mert...

KARENIN Nem megyek bele a részletekbe, hogy egy asszonynak miért kell a szeretőjével találkoznia.

ANNA Én csak azt akartam... Valóban nem érzi, milyen könnyű megsértenie?

KARENIN Megsérteni csak tisztességes asszonyt lehet; a tolvajnak azt mondani, hogy tolvaj, csak ténymegállapítás.

ANNA Ez a kegyetlenség új vonás, ezt eddig nem ismertem magában.

KARENIN Kegyetlenségnek nevezi, hogy egy férfi szabadjára engedi a feleségét, odaadja neki védelmül a becsületes nevét, azzal a feltétellel, hogy vigyáz az illemre? Ez kegyetlenség?

ANNA Ez rosszabb a kegyetlenségnél, ez aljasság, ha tudni akarja!

Felállt, hogy kimenjen, de Alekszej Alekszandrovics olyan erősen fogta meg a karját, hogy Anna feljajdult

KARENIN Aljasság? Ha már használni akarja a szót, hát eldobni a férjét és fiát egy szeretőért, s közben a férj kenyerét enni – ez, ami aljasság!

ANNA Alekszej Alekszandrovics! Nem azt mondom, hogy nem nagylelkű, egyszerűen nem tisztességes megütni azt, aki a földön fekszik.

KARENIN Maga csak magára gondol; annak az embernek a szenvedése, aki a férje volt, nem érdekli. Mindegy, hogy egész élete összeomlik, hogy mit szeny... sen... szenved.

Összeavarodott a nyelve, többször nekikezdett, végül így mondta ki. Annának nevetnékje támadt, de aztán elszégyellte magát. Első ízben érzett egy pillanatra együtt vele, a helyébe képzelte magát, és megszánta

Azt jöttem közölni...

ANNA Nem változtathatok semmin.

KARENIN Azt jöttem közölni, hogy elutazom, és nem térek vissza többé ebbe a házba. Az ügyvédőtől, akire a válópert rábírom, majd értesül elhatározásomról. A fiamat magammal viszem.

ANNA Szerjocsára azért van szüksége, hogy fájdalmat okozzon nekem. Hiszen nem is szereti. Hagyja meg nekem!

KARENIN Hogy a szeretőjével együtt neveljék? Nem, kérem, inkább elviszem. Isten velem!

Ki akart menni, de most Anna tartotta vissza

ANNA Alekszej Alekszandrovics, hagyja nálam Szerjocsát! *(Suttogta)* Más mondanivalóm nincs. Hagyja meg Szerjocsát, amíg... hamarosan szülök, hagyja meg...

KARENIN Szül? Hamarosan szül! *(Döbbsen, szinte értetlenül meredt rá)* Hát mi jön még?! Meddig lehet még csalódnia magában... Hol a vége a maga aljasságának... Anna Arkagyevna...

Mondta, és lerogyott a székbe. Összegörnyedve ült, s csüggedten meredt maga elé. Anna egy ideig nézte, aztán kiment a szobából. Besötétedett, de Alekszej Alekszandrovics ezt nem érzékelte, csak ült, s nézte a földet

19. SZTYIVA

SZTYIVA Olyan sötét van itt, már azt hittem, elutaztatok... Meggyújthatom? *(Gyertyát gyújt)* Nem látszol túl vidámnak... *(Körülnéz)* Édes húgom hol?

KARENIN Nem tudom.
SZTYIVA *(nevetve)* Hát ez meg miféle válasz, már megbocsáss!
Miféle válasz?

Karenin nem felel

Alekszej Alekszandrovics... csak egy szóra zavarlak. Szeretnélek elhívni hozzánk...
KARENIN Nem mehetek el.
SZTYIVA Hogyhogy nem jöhetsz? Mit akarsz ezzel mondani?
KARENIN Azt, hogy nem mehetek el hozzátok, mert a köztünk levő rokoni viszonynak meg kell szűnnie.
SZTYIVA Hogy? Mit jelentsen ez? Miért?
KARENIN Válopert indítok ugyanis a húgod, a feleségem ellen.
Meg kellett tennem...

Alekszej Alekszandrovics azonban nem fejezhette be a szavait, mert Sztjiva egyáltalán nem úgy viselkedett, mint várta. Főljajdult, szenvedés ült ki az arcára, és szinte magatehetetlenül, mintha minden erő kiszállt volna a lábából, egy karosszékre ült

SZTYIVA De Alekszej Alekszandrovics, mit beszélsz? Mit beszélsz?
KARENIN Meg kellett tennem, mert...
SZTYIVA Bocsáss meg, de nem, ezt nem tudom elhinni...
KARENIN Olyan súlyos kényszerűség elé állított, hogy...
SZTYIVA Egyet mondok, Alekszej Alekszandrovics. Én kitűnő, igazságszerető embernek ismertelek, Annát pedig, bocsáss meg, de nagyszerű, kitűnő asszonynak. Épp ezért, engedj meg... Itt valami félreértés van. Katastrofális félreértés.
KARENIN Igen... többényi félreértés...
SZTYIVA Ez rettenetes! Borzasztó! De kérlek... egyre kérlek: ne hamarkodd el. Ezt nem szabad elhamarkodni!!
KARENIN Nem hamarkodtam el...
SZTYIVA Alekszej Alekszandrovics, hallgass meg... Beszélj a feleségemmel! Sokat tapasztalt, okos nő... Mielőtt belekezdnél, hallgass meg az én Dollymat... Úgy szereti Annát, mint a testvérét, téged is szeret: csodálatos asszony. Az isten szerelmére, beszélj vele... megígéred?
KARENIN Ezen már úgysem lehet változtatni...
SZTYIVA Az én kedvemért! Tedd meg ezt a... kis szívességet! Gyere el hozzánk! Ebédre gyere, eszünk egy jót, és közben meghányjuk-vertjük, hogyan békítsünk ki benneteket... hiszen nincs lehetetlen... Emlékezz csak, Anna is – hogy úgy mondjam – a sír széléről hozott vissza minket... az én Dollymmal... csodálatos asszony... ígérd meg, hogy eljössz...
KARENIN Jó... majd eljövök...
SZTYIVA És ne ülj így a sötétben... úgy nekikeseredsz, hogy megvakulsz a végén. Hadd gyújtsam meg ezt is, ezt is...
(Gyújtogatja a gyertyákat, és széleseben sopánkodik)

20. BOLDOGTALANOK

Karenin mellett megjelenik Dolly – aki, bár sok mindent tudott, mégis rendületlenül meg volt győződve Anna ártatlanságáról. Amikor Karenint meglátta, érezte, hogy egész testében reszketni kezd, olyan dühös erre a hideg, érzéketlen emberre

DOLLY Hogy van Anna, Alekszej Alekszandrovics?
KARENIN Azt hiszem, egészséges, Darja Alekszandrovna.
DOLLY Bocsásson meg, nincs jogom rá, de én Annát mint

testvéremet tisztetem és szeretem. Kérem, könyörgök, mondja meg, mivel vádolja!

KARENIN Tudja jól... A férje majd elmondja az okokat.
DOLLY Nem hiszem el, nem tudok hinni benne!
KARENIN Nem lehet a tényeknek nem hinni, Darja Alekszandrovna.
DOLLY Nem, ez lehetetlen! Maga tévedett, higgye el! Biztosan tévedett...
KARENIN Nagyon nehéz tévedni, amikor az asszony maga világosítja fel a férjét... hogy nyolcévi életük, a fia mind tévedés volt, s ő új életet akar kezdeni... Sokért nem adnám, Darja Alekszandrovna, ha kétségem lehetne. Amíg kételkedtem, reménykedtem is: de most már az sincs... semmi sincs. Nagyon boldogtalan vagyok.

Nem kellett mondani, Dolly látta: elég volt az arcába néznie. És megsajnálta

DOLLY Tehát akkor most...
KARENIN Nem tehetek mást.
DOLLY *(könnyel a szemében)* Semmit, ugye? Nem tehet semmi mást...
KARENIN Betegségbe, halálba, bármi másba belenyugszik az ember... de itt tenni kell... ki kell jutni ebből a megalázó helyzetből... hármásban nem élhetünk...

Ahogy felesége ballépése, az utolsó találkozás eszébe jutott, annyira felindult, hogy alig tudta türtőztetni magát

DOLLY És mi lesz veled... Annával?
KARENIN Hogy érti?
DOLLY Mi lesz belőle, ha eltaszítja? Gondolt erre?
KARENIN Megmenteni csak olyan embert lehet, aki nem akar elpusztulni... de ha a természete annyira züllött és romlott... mit kezdjen akkor az ember?
DOLLY Mindent, csak válást ne!
KARENIN De hát mi az a minden?

Várt egy kicsit a válaszra, majd felállt, jelezve, hogy számára véget ért a beszélgetés

DOLLY Várjon...
KARENIN Nagyon hálás vagyok a részvétért, de sajnos...
DOLLY Hallgasson meg! Várjon! Magamról mondok valamit. Férjhez mentem, és a férjem megcsalt...
KARENIN *(ingerülten közbevág)* Ennek semmi értelme, Darja Alekszandrovna!
DOLLY *(elébe áll, nem engedi elmenni)* ...és engem, minket Anna mentett meg, könyörgök, haragomban, féltékenységemben mindent ott akartam hagyni. De észre tértem! És élek. Látja, élek! A gyerekek nőnek, a férjem megtért a családjához – én pedig boldogan élek. Megbocsátottam, magának is meg kell bocsátania!
KARENIN *(hidegen, mint a márványvéső)* Megbocsátani nem tudok, és nem akarok, de nem is tartanám igazságosnak. Én ezért az asszonyért mindent megtettem, és ő beletaposta a sárba, amely az eleme... és már csak azért sem tudok megbocsátani, mert... mert ő nem ember... nem ember!

Anna jelenik meg a szülőágyon – második napja gyöttri a gyermekágyi láz, haldoklik, látomásai vannak, félrebeszél

ANNA Miért nem jön már... óh, istenem! Hívjátok már... hát nem érzitek, hogy beszélnem kell vele... miért nem jön?
SZTYIVA *(hullafehéren, kezében a sürgöny)* Az istenért, Alekszej Alekszandrovics... siess... érted küldtek... a halálán van!
KARENIN *(kibontja a sürgönyt, próbál nyugodt, szenttelen maradni)*

Anna betegágya. Az agónia egyre kétségbeesettebb, vergődőbb

ANNA „Meghalok, kérlek, könyörgök, jöjj... Nyugodtabban halok meg, ha megbocsátasz.”

A jelenés elhal, Karenin magában áll a foltnyi fehér fényben

KARENIN Nem hiszem... egy szavát sem... Nincs csalás, amitől visszariadna... Szülni fog. Biztos a fájdalmak miatt... *(Nézi a sürgönyt, forgatja)* De mit akar vajon? Törvényesíteni a gyereket, kompromittálni engem, meghiúsítani a válást? *(Közelebb viszi a papírt a fényhez)* „Meghalok... kérlek, könyörgök... hogy jöjj...” És ha igaz? Hogy megbánt mindent... a halál árnyékában? Én meg csalásnak tartom, és nem vagyok hajlandó odamenni... Ez nemcsak kegyetlenség, de ostobaság is lenne! Muszáj elmenni... ha valóban a halálán van, és látni akart... tessék, itt vagyok! *(Veszi a kabátját, kalapját – megáll)* Ha pedig már késő... nyugodjék békében... és megoldódik minden...

21. LÁZ

Az ágy mellett egyetlen fény égett, Anna behunyt szeme, fehér arca kísértetiesen világított. Ha nem hallatszott volna fáradt, nehéz légzése, azt mondta volna az ember, hogy meghalt. Egy görnyedt alak ült az ágya mellett, nedves ronggyal törölte, simogatta az arcát

KARENIN Ki az? Ki van ott?

Vronszkij összerendezte a hangra, felállt, Karenin felé fordult. Arca vörös volt és könnyes a virasztástól

VRONSZKIJ A hatalmában vagyok... Engedje meg, hogy itt maradjak... itt legyek... mellette...

Karenin nem felelt, felesége arcát nézte

VRONSZKIJ Azt mondták, nincs remény... százból egy...

KARENIN Anna...

VRONSZKIJ Folyton önt kérdezte, önt emlegette...

KARENIN S a gyerek? Megszületett?

VRONSZKIJ Kislány volt... fél órát ha élt...

ANNA *(félálomban, kínlódva)* Miért nem jön? Miért nem jön már... hiszen jó ember... Istenem, milyen bánat... Vízet, adjatok vizet...

A két férfi szinte egyszerre nyúlt a pohár után, Vronszkij az utolsó pillanatban átengedte Kareninnek. Ő maga Annához hajolt

VRONSZKIJ Itt van, Anna... megérkezett...

KARENIN Idd meg... lassan...

VRONSZKIJ Csak nedvesítse be az ajkát... Nem tud inni, gyuladt mindene...

ANNA Azért mondjátok, hogy nem bocsát meg, mert nem ismeritek... Senki nem ismeri... csak én... nekem is nehezen ment... a szemét kell ismerni... a Szerjocsáé is olyan... azért

nem tudok belenézni... *(Megpróbált felülni)* Adatok ebédet Szerjocsának? Mindenki elfelejtette, tudom... miért nem jön már Alekszej? Miért nem jön... *(Hirtelen meglátta a férjét)*

KARENIN Itt vagyok... Anna... Arkagyevna...

ANNA *(mintha ütést várna, ijedten arcához emelte a kezét)* Nem, nem... nem félek tőled... a haláltól félek. Alekszej, gyere ide... nincs időm... mindent értek már, mindent látok... *(Felült)* Azt akartam mondani: ne csodálkozz rajtam. Én ugyanaz vagyok. Csak van bennem egy másik – hogy félek tőle! –, az szeretett belé. Meg akartalak gyűlölni, de nem tudtam... most meghalok, kérdezd meg tőle, ő tudja... már érzem, a súlyok itt vannak a kezemen, lábamon, az ujjaimon... Hamarosan mindennek vége lesz... csak egy kell: bocsáss meg... bocsáss meg egészen...

Alekszej Alekszandrovics fogta Anna kezét, és mondani akart valamit, de sehogy sem tudta kimondani, alsó ajka reszketett. Anna szemét látta, amely annyi meghatott, elragadtatott gyöngédséggel pillantott rá, amennyit sosem látott még bennük

Ő miért nem jön ide? *(Mondta Vronszkij felé fordulva)* Gyere, gyere... Alekszej... add a kezedet neki... Alekszejnek... – De ne takard el az arcod *(Szólt rá haragosan)*, ne takard el! Alekszej Alekszandrovics, vedd le a kezét... látni akarom... vedd le a kezét... és nézz rá!

Alekszej Alekszandrovics megfogta Vronszkij kezét, elhúzta az arcáról, s megdöbbsent, annyi szenvedést és szégyent látott rajta

ANNA Add neki a kezed! Bocsáss meg neki is!

Alekszej Alekszandrovics odanyújtotta a kezét Vronszkijnak. A két férfi tehetetlenül fogta egymás kezét – Anna lassan elengedte őket, megnyugodott

Úgy... most minden kész... csak a lábamat nyújtsam ki. Milyen izléstelenek ezek a virágok... Istenem, mikor lesz ennek vége?... mikor? *(Elhallgatott)*

Vronszkij betakarta. Csend volt – csak az a lázon hízott, nehéz, szagotott szuszogás hallatszott

KARENIN Hallgasson meg... hallgasson végig, Alekszej Kirilovics... El kell magyaráznom az érzéseimet... amelyek vezettek, hogy megértsen... hogy tisztában legyen velem...

VRONSZKIJ Én... én most képtelen vagyok... képtelen vagyok beszélni... bármit mondani... Ha látni kívánja önt, értesítem, de most úgy hiszem, jobb lesz, ha távozik...

KARENIN Értem... igen... értem... persze... maradjon csak... Maradjanak... *(Esetlenül, sután kihátrál)*

VRONSZKIJ *(Anna arcát törli)* Hunyd be a szemed, édesem... nyugodtan, csendesen. Meg fogsz gyógyulni, és elmegyünk innen messzire... ahol süt a nap, s fehérek a házak, és csend van és nyugalom... aludj szépen... elmegyünk innen... aludj...

Sötét

Második rész

Ébredés.

Mindenki a színen: alszanak, ébren fekszenek, mintha meglepte volna őket az éjszaka félig felöltözve

1. A VILÁG

Vronszkij a frakkját próbálja a tükör előtt, lábszára még fehér, mezelen. Vronszkaja jön

VRONSZKAJA Milyen kevés maradt benned a katonából: diplomata, művész, valami efféle...

VRONSZKIJ Igen, frakkba bújtam.

VRONSZKAJA Örülök neki... mindig fájt a szívem a szabadságodért, most is fáj. És Anna?

VRONSZKIJ Alszik... egész éjjel csomagolt.

VRONSZKAJA Gyönyörű utatok lesz! A mi szörnyű Pétervárunk után elképzelem a mézesheteket Rómában. S a válasz? Elintézték már?

VRONSZKIJ Nem, még nem...

VRONSZKAJA (*szenvédőleg*) Követ dobnak rám, tudom, de én csak azért is eljöttem Annához. – Eljövök – mondtam magamban –, igen, csak azért is eljövök.

VRONSZKIJ Már hatodik hónapja itt lakunk.

VRONSZKAJA Tudod, Alekszej, mennyire szeretlek, és kész vagyok mindent megtenni érted.... De nem lehetek neked és főleg Anna Arkagyevnának a segítségére...

VRONSZKIJ Anyám! Ne beszéljünk erről!

VRONSZKAJA Ne hidd, hogy elitélem. Soha! Az ő helyében, lehet, ugyanezt tettem volna. Nem megyek most bele a részletekbe... De nevezzük nevükön a dolgokat. Te azt várod tőlem, hogy meghívjam magamhoz, fogadjam, és ezzel mintegy rehabilitáljam a társaságban, de ezt, értsd meg, nem tudom megtenni. Nekem a nagyvilágban kell élnem – nem szeretem, de ott a helyem. És Anna Arkagyevna is megérti, hogy én nem hívhatom meg magamhoz, nem fogadhatom...

VRONSZKIJ Csakhogy én nem hiszem, hogy ő nagyobbat bukott volna, mint sok más nő, akiket évek óta fogadsz!

VRONSZKAJA Alekszej! Ne haragudj rám. Lásd be, kérlek, én nem tudom őt rehabilitálni...

VRONSZKIJ A viszonyunkat én házasságnak tekintem...

VRONSZKAJA (*nevet*) Jó, jó, persze... aminek akarsz...

VRONSZKIJ És elvárom, hogy más is annak vegye... Ha a világ nem helyesli, az énnekem mindegy, (*keményen*) de ha a rokonnaim rokoni viszonyban akarnak maradni velem, a feleségemmel is abban kell lenniük...

VRONSZKAJA (*egyre jobban nevet*) Jó, hogynem... hiszen szeretlek, tudod! (*Megöleli*) Hogy indulatba jött az én drágaságom!

VRONSZKIJ (*folytatja*)... Az, hogy a társaság, a cár és az udvarhoz közel álló körök nem fogadják Annát... lelkük rajta! Nem is fogunk törekedni elfogadtatni magunkat...

VRONSZKAJA Persze, lelkecském, élhetek kettecskén is... nincs is szebb annál... minek kijárni?... társaság, nagyvilág, ugyan! Micsoda unalom! Micsoda alakok.... S a cár! (*Legyint, nevet és megy*)

2. DOLLY ÉBREDÉSE

Dolly feláll Sztjiva mellől kétségbeesetten, félig-meddig részegen, brutálisan kiöltözve – női végállapotban. Az ébredzők motoznak, jönnek-mennek mellette, de senki nem hallgatja meg

DOLLY Nekiesnek Annának. Miért? Én tán jobb vagyok? „Nekem legalább van férjem, akit szeretek.” Nem ahogy akarnám, de szeretem, Anna azonban nem szerette az övét. Mi hát a bűne? Élni akar. Ezt is Isten adta a szívünkbe. Könnyen

lehet, hogy én is megtettem volna. Máig sem tudom, jól tettem-e, hogy azokban a szörnyű időkben, amikor Anna eljött hozzám békíteni, hogy hallgattam rá. Akkor kellett volna az uramat otthagynom, s az életet... az egész életet előlről kezdeni. Tán még tudtam volna szeretni, s engem is megszeret valaki igazán. (*Nézi a férjét*) Most tán jobb? Sztjivát nem tisztellem. Szükségem van rá – s elszenvedem. Jobb így? Akkor még megtetszhettem volna, még nem vesztettem el a szépségemet... (*megáll Karenin görnyedt alakja fölött*) Anna nagyon helyesen járt el, nem fogom soha kárhozatni. Boldog, boldoggá tesz egy másikat, és nem ilyen elnyomorított, mint én. Bizonyára most is friss és okos, mint mindig, s a lelke mindenre fogékony... Mit nem adnék, ha egyszer én is végig tudnék egy ilyen regényt csinálni – egy szép nagy szerelem, aztán durr bele egyenest a Sztjiva képébe, hogy csodálkozzon...

SZTYIVA (*nézi Dollyt mélységes elkeseredéssel*) Mit tegyünk... mit lehet tenni... élni kell... nem lehet mást... én szeretem őt ... csodálatos asszony... jó asszony... meg kell bocsátani... (*El Dolly után, Dollyval*)

3. CSOMAGOK

ANNA Arra ébredtem, Alekszej... hallod? Arra ébredtem... valóságos lelkesedés jött rám: utazzunk el, most azonnal! Mit várjuk itt a választ? Nem ugyanolyan jó bárhol... Rómában, Nizzában... Svájcban?

VRONSZKIJ Hamarosán megkapom anyámtól a részemet, és utazunk...

ANNA Én nem tudok várni többet. Nem is hiszed, mennyire megcsömöröltem ettől a szobától – nincs szörnyűbb, mint a kiadó bútorozott szobák. Nincs jellegük, lelkük. Ezek a szőnyegek, ágyak, székek, tükrök – kész lidércnyomás. Itt élünk bezárva... senki nem jön hozzánk... sehova nem megyünk...

VRONSZKIJ (*megsókolja*) Légy még egy kis türelemmel... édesem!

4. APA ÉS FIA

Bejön Szerjozsa hálóingben. Megáll az apja mellett

SZERJOZSA Nem fekszik le? Mindjárt világosodik...

KARENIN (*felnezi a gyerekekre – lassan, rekedten, mint egy gyónást*) Szét vagyok zúzva, összetörve, nem vagyok ember sem már! Gyenge vagyok. Meg vagyok semmisítve. Semmit nem gyanítottam, és most nem értek semmit sem. Nem tudok az emberek elé szégyenkezés nélkül állni a helyzetért, amelyben vagyok. Csúnya dolog, de nem tudok, nem tudok.

A gyerek odabújik hozzá, Karenin megöleli. Ülnek így, egymás ölében. A következő jelenet alatt Karenin a fiát öltözteti. A gyerek felve megcsiklandozza apját, Karenin hártítja, de élvezi. Fél év alatt „megtalálta” a fiát – furcsa, ridegnek ható, mégis szoros szeretet van apa és fia között

5. AZ ALBUM

Anna nézi őket. Egy természetes albumot vesz ki a félig kész csomagból, fényképek vannak benne

ANNA Az utolsó közös nyár... öt évvel ezelőtt a Krímben... De furcsa, boldogok voltunk... Ma már el sem tudom képzelni, hogy ő meg én boldogok.

VRONSZKIJ Amikor megismertelek, akkor is boldog voltál... úgy járkáltál egyenes háttal, nyugodtan, derűsen, szinte a lábad se érintette a földet... Egy boldog nő!

ANNA Nem lett volna szabad felébredni engem... most itt csüngök a nyakadon, boldoggá kell tenned... életem helyett, fiam helyett, nyugalmam helyett...

VRONSZKIJ *(nevetve)* Nem nehéz téged boldoggá tenni, ha neki is sikerült... *(Nézi a képeket)* Itt is boldog vagy... itt is... itt is...

ANNA Aljosa! Muszáj látnom még egyszer... Elutazás előtt...

VRONSZKIJ De miért?

ANNA A fiamat muszáj!

VRONSZKIJ Anna... ne menj oda, kérlek!

ANNA Nem utazhatok el így... ki tudja, mikor látom újra! *(Szeme könnyes lesz)* Fél év, istenem! Mintha egy egész élet volna...

VRONSZKIJ Így soha nem fogsz elszakadni tőle...

ANNA *(kétségbeesetten)* Elszakadni! Miért kéne elszakadnom? Mert nem az apjával élek... mert nem találkozunk...

VRONSZKIJ Persze, igazad van... Bocsáss meg... *(megöleli)*

ANNA Ne haragudj... olyan ideges vagyok... *(Hirtelen váltással)* Holnap elmegyek hozzá... muszáj látnom...

Karenin közben befejezte Szerjozsa öltöztetését. Anna „döntésekor” ő is feláll, nézik egymást

6. AZ ELUTASÍTÁS

KARENIN Vártam ezt.

ANNA Bocsáss meg, hogy eszébe juttatom magam. Boldogtalanlanná tesz, hogy a fiamtól távol kell lennem. Könyörgöm, engedje meg, hogy elutazásom előtt láthassam egyszer.

Csend. A férfi nem felel

Őn küldi el Szerjozsát hozzám, vagy én megyek el hozzá egy bizonyos, meghatározott órában, vagy ön tudatja, mikor és hol láthatom őt házon kívül? Nem tudja elképzelni, hogy szomjazom ezt a találkozást...

Karenint felesége minden szava, gesztusa ingerelte, különösképp pedig az a rég nem hallott feszelen, bizalmas hang. Nézte Annát, és hallgatott

Úgy találom, nincs joga megtagadni...

Csend. Karenin nem felel

Nem foszthat meg attól, hogy a fiamat szeressem...

KARENIN De szeretet ez, asszonyom? Őszinte? – Tegyük fel, hogy szeretet... hogy én megbocsátok, és utat engedek hirtelen fellobbant anyai vágyainak... De van-e jogunk az ő lelkét kitenni ilyesminek? Ő úgy tudja, hogy az anyja meghalt...

ANNA Mit mond?! Hogy tehette ezt?

KARENIN Mondtam volna, hogy elhagyta őt? Nem hiszem, hogy ezt könnyebben megértette volna...

ANNA Szörnyeteg!

KARENIN Én, miért? Ne csak magára gondoljon, kérem – vegye tekintetbe a fia érzelmeit is, ha már az én számomra semmi-fajta belátással nem tartozik...

ANNA Alekszej! Kérem! Mi a válasza? Megengedi, hogy lássam, vagy sem?

KARENIN Nem! Hadd maradjon meg neki az anyai tisztaság emléke, úgy, ahogy élete első nyolc évében látta...

ANNA Ez hazugság! Képmutatás... Lehet, hogy bűnös vagyok, de maga százszor rosszabb nálam! Én legalább nem hazudok!

KARENIN De hát miben vagyok én hibás? Hogy óvom gyerekünket a maga fellobbanásaitól?

Anna visszafordul Vronszkijhoz

ANNA Akkor is bemegek... Ezt nem teheti meg! Be kell engednie!
VRONSZKIJ És mit mondasz neki, a fiadnak, hogy hol élsz, hol vagy?! Mit válaszolsz, ha megkérdi, hogy miért nem vagy velem? Anna, ne menj oda, kérlek! Hagyd békén őket!

7. SZÜLETÉS NAP

Csengettyű, gyerekmirákulum. Szerjozsa beszalad

SZERJOZSA Nem jött valaki?

KARENIN Nem tudom... nézd meg.

És amíg Szerjozsa kimegy, az asztalra varázsolja a születésnap ajándékot, kilenc gyertyát és egy fényes, kemény kartonba rejtett csomagot. Meggyújtja a gyertyákat, szálanként mind a kilencet. Szerjozsa boldogan áll az ajtóban

SZERJOZSA Tudtam! Egész nap vártam... Már azt hittem, elfelejtette.

KARENIN Isten éltesse!

SZERJOZSA Egy, kettő... kilenc... *(Nézi a gyertyákat)* De szép. Mennyi gyertya!

KARENIN Már nagy fiú vagy, kilencéves... Kész fiatalember! No, egykettő, egy szuszra!

SZERJOZSA Odaülhetek az ölébe?

KARENIN Amíg elfújod.

SZERJOZSA *(nekiveselkedik, majd mégsem – kiengedi a levegőt)* Nem akarom elfújni, olyan gyönyörűek... Mintha kis arccsokajuk lenne...

KARENIN Akkor most nézd meg ezt! *(Elébe tolja a fényes dobozt)*

SZERJOZSA Ajándék is van? *(Kézbe veszi)* Milyen nehéz! Mi ez?

Könyv?

KARENIN Nem tudom...

SZERJOZSA De örülős?

KARENIN Miért, milyen van még?

SZERJOZSA Hát van hasznos... meg szükséges...

KARENIN Ez örülős!

Szerjozsa kibontja, egy pici gőzgép van a csomagban

SZERJOZSA De gyönyörű! Ez igazi?

KARENIN Itt kell vizet tölteni bele... itt meg a szet... nézd csak!

Elindítja, a kis csillogó rézmasina mérgesen dohog, apró dugattyúit ütemesen mozgatva. A két Karenin gyönyörködve nézi. Angyal száll el fölöttük. Anna a háttérből figyelni őket

SZERJOZSA Apának mikor van a születésnapja?

KARENIN Nem érdekes. Nem tartom számon... Olyan nap, mint a többi, dolgozni kell.

SZERJOZSA Tudom, „sietség és pihenés nélkül”.

KARENIN Na, gyerünk ágyba! Késő van.

Szerjozsa vetkőzik, hálóinget vesz, befészkel az ágyba. Nézi a masinát

SZERJOZSA Ne állítsa meg... hadd dolgozzon itt!
KARENIN Most az egyszerű... Jó éjszakát!

Elfújja a gyertyákat. Holdsötét. Csend, csak a kis gőzgép pöfögése. Anna közelebb lépett. Megállt Szerjozsa ágyánál. A boldog és gyötrelmes emlékek egymás után támadtak fel a lelkében: egy pillanatra el is feledte, hol van. Állt az ágy fejénél: az ágyon fekszik, egy szál kigombolt ingecskében a fia

ANNA Szerjozsa! (Suttogta, nesztelen hozzálépve)

Milyen sovány az arca, milyen rövid a haja. Milyen hosszúak a karjai! Hogy megváltozott, mióta itt hagyta!

Szerjozsa! (Mondta újra egészen közel a gyerek füléhez)

A gyerek kinyitotta a szemét, néhány másodpercig csendben, kérdően nézett az anyjára, aki mozdulatlanul állt előtte, aztán a nyakába ugrott, és ölelte, szorította

SZERJOZSA Tudtam! Tudtam, hogy eljössz! – Ma van a születésnapom. Nézd, mit kaptam... Miért sírsz, mama?... Miért sírsz?

ANNA Én? Nem sírok... az örömtől sírok! Olyan rég nem láttalak! Nem sírok, nem... öltözz fel, nehogy megfázz...

SZERJOZSA (felnevet) De hogy, mama... Hogy? Ráültél a ruhámra...

Karenin alakja jelent meg az ágy mögött. Várt. Anya és fia gyöngédekése, hangjuk csengése arra készítette, hogy ne törjön egyből rájuk. Várt

ANNA De hát mit gondoltál rólam? Nem hitted, ugye, hogy meghaltam?

SZERJOZSA Nem, soha.

ANNA Nem hitted, drágám?

SZERJOZSA Tudtam... tudtam, hogy eljössz!

Anna hirtelen észrevette Karenint. Arcára rémület ült ki, s valami szégyenféle, anyához egyáltalán nem illő

ANNA Kedvesem... kis Kutyikom... nem felejtesz el, ugye?

SZERJOZSA Ne menj még... maradj! Még nem jön!

ANNA Eressz!... Isten veled...

Fel akarta venni a kucsmáját, de a gyerek belekapaszkodott, rángatta, ölelte, kétségbeesetten szorította magához

SZERJOZSA Nem engedem... ne menj el!

Ebben a pillanatban az ágyhoz lépett Alekszej Alekszandrovics. Ahogy Annával találkozott a tekintetük, a férfi megállt, és meghajította a fejét. Szerjozsa visszaereszkedett az ágyba, és arcát a párna alá rejtve felzokogott. Anna hirtelen mozdulattal leengedte a fátylát, és férje mellett elsikolva, szinte futott ki a szobából

Karenin áll az ágyánál, szótlánul nézi a gyereket. Szerjozsa zokogása lassan megnyugszik, megtörli az arcát. Ölébe veszi a gőzgépet – érzi dohogását. Lassan rugózik, ringatózik

Apa jó... nincs jobb nála... szeretem apát...

Karenin közelebb lép a fiához. Épp jókor, mert Szerjozsa ájultan dől le az ágyról. Karenin lefekteti az alélt gyereket. Anna a háttérből nézi

KARENIN (Annának) Ez a maga szeretete.

Anna tehetetlenül, kétségbeesetten áll, Vronszkij megöleli. Érintésétől Annából kitör a fájdalom, gyűlölet, reménytelenség

ANNA Te, te vagy az oka mindennek!

VRONSZKIJ Kértem, könyörögtem, hogy ne menj el... tudtam, hogy kellemetlen lesz.

ANNA Kellemetlen? Iszonyú! Akármeddig élek, nem felejttem el! Kellemetlen?! Gyűlölöm a nyugodtságodat. Nem lett volna szabad ide juttatnod... Ha szeretnél...

VRONSZKIJ Anna! Mi köze ehhez az én szerelmemnek?

ANNA Ha szeretnél, mint én... és gyötrődnél, mint én... (Mondta, és rémülettel nézett fel rá) Jaj, istenem... bocsáss meg! Ne haragudj! Édesem, egyetlenem, bocsáss meg! Én vagyok a hibás... Ingerült vagyok, és esztelenül érzékeny. Ne figyelj rám! Összecsomagolunk és elutazunk... ott, messze a fiamtól nyugodtabb lesznek... hidd el! Ugye, nem haragszol... hiszen nekem mindenem te vagy az életben... boldogságom, egyetlenem...

Ruhaszaggatós, vad, kétségbeesett szerelem a gyerek emléket még őrző ágyban

8. SZÍNHÁZ

A szeretkezésben megnyugvásra lelő párt Vronszkaja érkezése ugraszítja szét

VRONSZKAJA Bocsánat... de olyan csend volt. (Annának) Na, végre, magát is lehet látni! (Felnevet) Elviselhetetlen vagyok, mi? Katonaözvegy, szíjas hús... (Megsimogatja Vronszkij arcát) Milyen szép fiú vagy így kipirulva... magának is volt egy fia, ha jól emlékszem...

ANNA Van... kilencéves...

VRONSZKAJA Nem is mondta, mikor lesz meg a válása.

VRONSZKIJ Ezt már megbeszéltük, anyám!

VRONSZKAJA Jó, jó... én, mondjuk, túteszem magam a dolgon, de a többi vaskalapos... hja! Amíg össze nem házasodnak, megkeserítik az életüket. És minden olyan egyszerű, praktikus mostanában... váljanak el és kész! (Csend, senki nem szól) Hallom, hamarosan elutaznak... Sajnálom, hogy nem látjuk az idén többet egymást...

ANNA Nem vacsorázik velünk?

VRONSZKAJA Nagyon sajnálom, de színházba kell mennem... itt van a Patti!

ANNA Ja, a Patti... nagy felhajtás van, hallom...

VRONSZKAJA Emberölés, mit képzelsz? A Patti Péterváron... Istentem, Adelina Patti! És micsoda szervezés, műsor, *entourage!* Azt beszélnek, hogy csak fúvósból ötvenet hozattak Moszkvából!

ANNA Szép lehet...

VRONSZKAJA Valójában ezért is jöttem... (Vronszkijnak) Hogy nem jössz velem? Egyedül menni színházba egy nőnek... lovag nélkül... Mit szól, kedveském, elengedi anyjával a fiát?

ANNA Persze, menjen csak...

VRONSZKAJA Hallod, elenged! Siess, öltözz! (Vronszkij kimegy. Csend) Miért néz így?

ANNA Miért? Én is szívesen megnézném a Pattit Péterváron... egyszer az életben! Legalább kimozdulunk... (Elővesz egy ruhát a csomagból, magához simítja – arcán az a furcsa, kihívó mosoly) Ezt a ruhát csak Rómában akartam felavatni, de egy főpróbát tarthatunk itt is... A Patti kedvéért... ha már mindenki ott lesz!

Állt a tükör előtt, testéhez illesztett mondain jelmezével

VRONSZKAJA Gyönyörű.
VRONSZKIJ Csakugyan el akar jönni a színházba?

Jött be Vronszkij, és azon volt, hogy ne pillantson rá

ANNA Miért kérdi olyan ijedten? Miért ne mennék?

Mondta Anna ártatlanul, mintha nem értette volna, mit jelentenek Vronszkij szavai

VRONSZKIJ Nincs, természetesen, semmi oka.
ANNA Én is ugyanezt mondom... (És nyugodtan tűrte vissza hosszú, illatos kesztyűjét)

VRONSZKIJ Anna, az isten szerelmére, mi lelte?

ANNA Nem értem, mit kérdezel?

VRONSZKIJ Tudja, hogy nem lehet elmennie.

ANNA Miért? Nem egyedül megyek... Hanem Vronszkaja grófnővel és Vronszkij gróffal...

VRONSZKAJA (egyre jobban élvezi) Bizony! Velünk...

VRONSZKIJ (élesen) Maman!

A két nő értetlenül nézi. Vronszkij elképedése és kétségbeesése jelül vállat vont

VRONSZKIJ Nem tudja tán... (Elhallgat, csend)

ANNA De amikor nem akarom tudni! Nem akarom! Megbántam, amit tettem? Nem, nem és nem! S ha még egyszer előlről kezdeném, megint csak ezt tenném. Miért élünk itt bezárkózva hat hónapja... Sehova nem megyünk, senki nem jön ide!? – És miért ne mehetnék el? Szeretlek, és ha te nem változtál meg... – Miért nézel így rám?

Csend – senki nem néz senkire. Anna magához szorítja a ruhát, és ki-megy öltözni

VRONSZKAJA Feleséggel gond, más feleségével még nagyobb...
VRONSZKIJ Végképp nem értem, mit miért csinál...

Hallgatnak. Vronszkaja egy képes lólapot forgat

VRONSZKAJA Lankovszkij Mogucsija! Jó ló! – Istenem! A Lankovszkij Mogucsija! Azt tanácsolom, vedd meg... (Vronszkij döbbenet nézi az anyját) A fara csapott, de a lába meg a feje mintha márványból... gyönyörű állat!

VRONSZKIJ (dühösen) Azt hiszem, megveszem!

És utána megy Annának

(A másik szobában) Az én érzéseim, tudod jól, nem változnak meg, de kérlek, könyörgök, ne menj el!

ANNA Mondja meg nyíltan, miért nem szabad elmennem.

VRONSZKIJ Mert az arra vezethet, hogy... (Elhallgatott)

ANNA Mire?

Csend. Kis idő múlva Anna bejött, a Párizsban varratott, vörös bársonydíszes selyemruha volt rajta – mellrésze kivágva, arcát drága, fehér csipke keretezte, amely rendkívül előnyösen emelte ki szépségét

VRONSZKAJA Azért, kedvesem, mert esetleg megbánthatják...

ANNA Engem? Miért?

VRONSZKIJ Elég, fejezzük ezt be!

VRONSZKAJA Nem értem, miért vagy ilyen feszült, Alekszej...

Csak te kiabálsz itt, vedd észre. (Annának) Mert vannak emberek, akik nem szívesen ülnének le maga mellé... maga bukott asszony, ha úgy vesszük... nemde?

VRONSZKIJ Anyám!

VRONSZKAJA De hát ez nem az én véleményem, tudod jól.

(Annának) Nos, megyünk?

VRONSZKIJ Én nem megyek.

VRONSZKAJA Nekem sajnos muszáj... ott kell lennem mindenütt... Ez a Patti is hogy megöregedett! Húsz évvel ezelőtt kellett volna hallani... micsoda hang volt! Na, viszontlátásra, kedvesem... Akkor hát egyhamar nem is találkozzunk... mikor is utaznak? Jaj, persze, hamarost... (Kimegy)

Vronszkij tanácstalanul nézett anyja után, Anna megértette a pillantását, derűsen, szinte bocsánatkérően lépett hozzá, karját a derekára tette – mintha semmi se történt volna

ANNA Menj el...

Odahozta Vronszkij kalapját, sálját

...menj csak el...

VRONSZKIJ Nem értek én már semmit...

Elindult kifelé. Az ajtóban megfordult

Szóltál, Anna?

ANNA Én nem.

Vronszkij kiment. Anna leült a gramofonhoz, feltette Patti felvételét

Milyen hidegen nézett... meghalt volna, ha nem mehet el...

Elég! Nem szabad erre gondolnom... Alekszej becsületes, tiszta ember, szeret engem. És hamarosan megoldódik minden... elutazunk. Mi kell még? (Le-fel járkált, levetette a ruhát, letette maga elé az ágyra) Ez a helyzet... neki joga van elmennie... ahová és amikor akar. Elmennie, és engem itt hagynia... (Elmosolyodott) Velem sok mindent lehet... bűnös asszony vagyok... Ő is megmondta... romlott asszony: „se becsülete, se szíve” – De épp ezért nem lett volna szabad elmennie... Ha szeret...

9. A VÁLÁS

DOLLY Rendezd a helyzetedet... hallgass rám!

ANNA Dolly, kérlek...

DOLLY Hallgass meg... ülj le, és hallgass meg!

ANNA (keményen) Nem szeretnék erről beszélni.

DOLLY Jó, nem beszélünk. (Ülnek, hallgatnak. Dolly nem bírja tovább) De miért ne lehetne elválnod. Azt mondják, az urad beleegyezne.

ANNA Nem szeretnék erről beszélni!

És Dolly legnagyobb megrökönyödésére, egy szál cigarettát vett elő, beleillesztette egy rövid szipkába, és rágyújtott. Hallgatta Pattit, és fújta maga elé a nyugodt füstöt

DOLLY (dühösen) De akkor is muszáj lesz! Előbb-utóbb muszáj lesz... Meg kell tenned, Anna.

ANNA Jól van. Akkor hát beszéljünk róla... Tessék, beszéljünk! Azt mondjátok, válás. Először is, nem egyezik bele.

DOLLY (csendesén) Meg kell próbálni.

ANNA Tegyük fel, megpróbálok. Mit jelent ez? Azt, hogy írnom kell neki... a nagylelkűségét kérve. De tegyük fel, erőt veszek magamon, és megteszem. Vagy sértő választ kapok... (Dolly gesztusára) Te nem ismered! – Vagy beleegyezik. Megkapom, jó, a beleegyezést... megkapom a beleegyezést, de hát a fi... a fiam? Őt nem adják oda... nem is láthatom... Úgy nő fel az apjánál, megvetve engem, aki az apját elhagytam. Két lényt szeretek, értsd meg, szinte egyformán, mind a kettőt jobban, mint magamat: Szerjósztát és Alekszejt... (Egyre kétségbeesettebben) ...és ha ez nem megy, akkor mindegy... egész mindegy... de valahogy majd csak vége lesz... ezért nem tudok... nem akarok beszélni róla... el sem tudod képzelni, amit én szenvedek...

10. INDULATOK

Anna fájdalmára a háttérben álló Karenin ingerülten felcsattan

KARENIN Már megbocsáss, ti, úgy látszik, vádolttnak tesztek meg engem!

DOLLY Mit akarsz még tőle? Miért nem engeded el, Alekszej Alekszandrovics! Miért?

SZTYIVA Hallgass, Dolly... az ég szerelmére, hallgass! (Bocsánatkérően, nyájasan Kareninhez fordul) Vádolttnak? Nem, dehogy, a viláért se; isten ments!

KARENIN Mit vártok tőlem voltaképp?

SZTYIVA Döntést, Alekszej Alekszandrovics, akármilyet, de döntést.

KARENIN Miféle döntést? Én úgy látom, hogy Anna Arkagyevnának megvan mindene, amit ő akart.

SZTYIVA Az isten szerelmére, ne heveskedj! Ami elmúlt, elmúlt, és te tudod jól, hogy ő mit vár, mit óhajt tőled...

KARENIN Én azt gondoltam, hogy amennyiben félreállok az újtárból, Anna Arkagyevna lemond a fiáról, lemond a formális válásról. Így is adtam meg a válaszom, s a dolog, azt hittem, be van fejezve. Én befejeztem is tekintem.

SZTYIVA De nem, félreérted... Én csak egyet mondok újra meg újra: a helyzete gyötrő, s anélkül, hogy magad vesztenél valamit, könnyíthetsz rajta. Miért vergődjék? Kinek lesz jobb ettől?

KARENIN Már engedjétek meg! De ti engem tesztek meg bűnösnek, mintha én lennék az oka mindennek!

DOLLY De hiszen megbocsátottál neki... elmentél hozzá, és megbocsátottál...

KARENIN Azt reméltem, hogy Anna Arkagyevna lesz eléggé nagylelkű... (Ejtette ki nagy nehezen, reszkető ajakkal az elsápadt Alekszej Alekszandrovics)

SZTYIVA Ó mindent a te nagylelkűségedre bíz. Egyet kér, könyörög: szabadítsd ki mostani lehetetlen helyzetéből. Nem kéri már a fiát...

ANNA (kétségbeesetten) Ez nem igaz! Ezt nem mondtam... a fiamról nem mondtam le soha...

SZTYIVA Alekszej Alekszandrovics, te jó ember vagy. Helyezkedj egy pillanatra az ő helyébe...

DOLLY Előbb-utóbb muszáj lesz... bele kell egyezned!

KARENIN Fejezzük ezt be, kérlek!

SZTYIVA A válasz az ő helyzetében élethalálkérdés.

DOLLY Anna boldogtalan... Olyan boldogtalan, amilyen egy asszony lehet... Essék meg rajta a szíved!

KARENIN Anna Arkagyevna élete engem nem érdekelhet.

SZTYIVA De hát megígérted... megbocsátottál neki, és megígérted...

KARENIN Olyat ígértem, amit nem volt jogom megígérni.

SZTYIVA Nem ismerek rád! Mi hasznod abból, hogy Anna Arkagyevna...

DOLLY Miért nem engeded el? Mit akarsz még tőle?

KARENIN Kérlek... (Szólalt meg talpra szökve, sápadtan szipító hangon és reszkető állal Alekszej Alekszandrovics) ...kérlek, hagyjuk abba, hagyjuk abba... ezt a beszélgetést!

SZTYIVA De hiszen ő nem kér, nem mer semmit kérni tőled... csak mi, a rokonai, akik szeretjük, mi kérünk, könyörgünk neked...

ANNA Elég volt! Elég! Nem kell a válasz... nem kell semmi! Az aljas! Az undok! Hogy fojtogatta nyolc éven át az életemet... Egyszer sem gondolt arra, hogy eleven asszony vagyok, akinek szeretetre van szüksége. Én pedig minden erőmmel azon voltam, hogy megszeressem, és amikor őt már nem szerethettem, akkor a fiamat... és most ezt használja fel ellenem. (Kareninhez) Nem kell a válasz... maradok a felesége... holtomiglan, holtáiglan, Alekszej Alekszandrovics!

11. VÉGJÁTÉK

VRONSZKAJA (besiklik, mint egy boldog, bölcs kígyó) Nem jó így, édesem... Kicsit alázatosabban, selymesebben... Meg fogják keseríteni az életét... Nekem nyolcszor törték el a gerincemet, amíg megtanultam... simulni kell, lágyan, finoman... (Kedvesen) Ne mondja, hogy nem szóltam... (Kimegy)

Anna a belépő Vronszkijnak

ANNA Látod!? Tudtam én, éreztem én... Nincs válasz! (Bemutatkozik) Madame Karenina, mindhalálig... Hányszor mondtam, hogy nem akarok rágondolni se, és azt kértem... azt szerettem volna, hogy téged éppolyan kevésbé érdekeljen, mint engem.

VRONSZKIJ Azért érdekel, mert szeretem a világos helyzeteket. ANNA A világgóság nem a formában van, hanem a szerelemben.

Annát egyre jobban ingerelte Vronszkij, nem a szavai, hanem az a hideg, nyugodt modor, ahogyan beszélt

VRONSZKIJ Az istenért, Anna, már megint a szerelem.

Anna nem felelt egyből. Merően nézte a férfi arcát, a kezét. Eszébe jutott a tegnapi vita, majd a kibékülés, az ölelkezés... és folytatta

ANNA Nagyon sajnálom, hogy nem akarsz megérteni.

VRONSZKIJ Az isten szerelmére, nyugodj meg! Mit tegyek, hogy lecsillapodj...

ANNA Úgy gyűlölöm a nyugalmadat... ha tudnád, mit érzek, mintha élve tépnének szét...

VRONSZKIJ Kérlek, Anna... ne lovald bele magad!

ANNA Menjünk el! Utazzunk el innen... Nem akarok tovább itt maradni... meghalok, Aljosa! Érzem, hogy kúszik szét az ereimben...

VRONSZKIJ Nyugodj meg, édesem, szerelmem! Szépen összecsomagolunk, megkapom a pénzt, és utazunk...

ANNA Vidékre, bárhova... emlékszel: „messzire.... ahol süt a nap, és fehérék a házak... és csend van és nyugalom...” – Ha csak ketten vagyunk, akkor nem mersz nem szeretni...

VRONSZKIJ Anna! Mit beszélsz?

ANNA Nagyon nehéz nekem, hidd el... de ne beszéljünk róla... Kocsit fogadunk, fél a málhát, és gyerünk! Mire várjunk itt, Aljosa, mire? Én már nem bírom tovább!

VRONSZKIJ El kell mennem anyámhoz... a pénzért...

ANNA Akkor menj, siess... szaladj! *(Tolja az ajtó felé)* Ma este már más ágyban akarok aludni... más szagok, neszek, emberek között... Menj már!

Vronszkij közelebb lépett, megfogta a kezét

VRONSZKIJ Anna, most nem mehetek... Holnapra hívott...

ANNA És miért nem mehetnél előbb? Nem idegen, az anyád...

VRONSZKIJ Mert kérni megyek... holnap délre hívott...

ANNA Ha így van, akkor én nem megyek.

VRONSZKIJ De hát miért?

ANNA Ma vagy soha! Később nem megyek.

VRONSZKIJ De miért? Anna! Ennek nincs értelme...

ANNA Nekem tökéletesen mindegy, mit gondol rólam az anyád... hogyan akar tőled elszakítani.

VRONSZKIJ De hisz nem erről van szó.

ANNA De éppen erről. S hidd el, hogy egy szívtelen asszony – öreg vagy nem öreg, anyád vagy nem anyád – nem érdekel, tudni sem akarok felőle.

VRONSZKIJ Anna, kérlek, ne beszélj tiszteletlenül az anyámról.

ANNA Egy asszony, akinek a szíve nem súgja meg, hol van a fia boldogsága, az szívtelen.

VRONSZKIJ Másodszor kérlek, hogy anyámról, akit én tisztetek, ne beszélj tiszteletlenül...

Hallgatnak, Anna összeszorított kezét nézi, mintha attól várna nyugtatást. Lassan, szinte szótagonként

ANNA Nem is szereted az anyád. Csupa frázis, frázis, frázis és frázis.

VRONSZKIJ Ha pedig így van, akkor...

ANNA Akkor dönteni kell, és én döntöttem.

Felállt, le-fel járkált, várta, hogy történjen valami. De Vronszkij hallgatott, nem nézett rá, nem mondott semmit. Anna hirtelen megállt előtte

VRONSZKIJ Én nem tartalak vissza... ha el akarsz menni...

ANNA De hát megesküdtél, hogy szeretsz!

Vronszkij nem felelt egyből. Odalépett Annához, két keze közé fogta az arcát

VRONSZKIJ Bocsáss meg... Bármi legyen, holnap elutazunk.

ANNA Maga; én nem.

VRONSZKIJ Anna, így nem lehet élni...

ANNA Maga; de én nem.

VRONSZKIJ Ez kezd elviselhetetlenné válni!

ANNA Maga... maga még megbánja ezt *(Mondta, és elfordult Vronszkijtól)*.

12. BÚCSÚ

Előtte, szinte karnyújtásnyira Karenin zárt, sötét sziluettje állt, hódprémes gallérral, hajadonfőtt

KARENIN Ha haldokolnék... eljőnnél hozzám? *(Anna nézi – hallgat, nem felel)* ...ha hívnálak... eljőnnél?

ANNA El... *(Halkan)* Megbocsátanál?

KARENIN Nem.

ANNA Halálodban sem?

KARENIN Nem. Lehet, hogy tévedtem... hogy félreértés voltál az életben, de nélküled semmi nem maradt... magaddal vitél mindent, az érzést, a reményt, a szerelmet... ezért fizetned kell... megtaláltam végre a fiamat, azt is feldúltad... Én nem vagyok rossz ember...

ANNA Nyolc éven át fojtogattad...

KARENIN *(rákiált)* Nem! Most én beszélek! Én soha senkit nem gyűlöltem, de téged lelkem minden erejéből gyűlöllek... nincs nap, hogy ne gondolnék rád... és már csak azért sem tudok megbocsátani, mert a sok rosszért, amit ellenem elkövettél... én... én... halálosan gyűlöllek...

13. UTOLSÓ KÖR

Karenin kimegy. Anna mozdulatlanul áll, Vronszkij közelebb lép hozzá. Megállt előtte. Várja, hogy a nő ránézzen

VRONSZKIJ Elmegyek anyámhoz...

Anna bólint

Mire gondolsz?

ANNA Mindig ugyanarra... *(Elmosolyodik azzal a torz, különös mosollyal)* Ha nem lennék...

VRONSZKIJ Anna, ne bánts! Ennek semmi értelme...

ANNA Nagyon sajnálom, hogy csak a saját érzéseidet tartod érthetőnek és természetesnek...

VRONSZKIJ Bocsáss meg, kérlek... de erre nem válaszolok...

Hallgatnak, először hallani a távolból a vaskerekek zaját

ANNA Fél éve itt élünk bezárva, emberek, barátok nélkül, ülünk a csomagjainkon, és várjuk, hogy megkapd azt, ami jár neked... hogy végre kiszabaduljunk innen, és élni kezdjünk...

VRONSZKIJ Holnap megkapjuk a pénzt, és elmegyünk.

ANNA Én nem megyek...

VRONSZKIJ Nagyon sajnálom, de tiszteletben kell tartanom anyám kérését...

ANNA A tiszteletet azért találták ki, hogy elrejtsek a pusztá helyet, ahol a szeretetnek lennie kéne.

VRONSZKIJ Anna, miről beszélsz!

ANNA Ha nem szeretsz többé, mondd ki! Annyit kérkedsz az egyenességeddel, jobb és becsületesebb, ha megmondod.

VRONSZKIJ De ez már kezd elviselhetetlen lenni! *(Kiáltott fel élesen Vronszkij)* Miért teszed próbára a türelmemet? Annak is van határa.

ANNA Mit akarsz ezzel mondani?

VRONSZKIJ Azt akarom mondani... *(Kezdte, de megállt)* Meg kell kérdeznem, mit akarsz tőlem.

ANNA Mít akarhatnék? Azt, hogy ne hagyj el, ahogyan tervezted...
VRONSZKIJ Várj! V-á-á-árj! *(Meggfogta Anna kezét)* Miről van szó?

Azt mondtam, hogy az elutazással várjunk egy napot. Te erre azt mondd, hogy becstelen ember vagyok, és el akarlak hagyni...

ANNA Igen, ezt gondoltam... Én csak szeretetet akarok, és az nincs. Napnál világosabb...

VRONSZKIJ Nem! Ezt nem akarom még egyszer hallani!

Kiment

ANNA Mindennek vége, és véget is kell vetni. *(Leült a kofferre, maga alá húzva lábait)* Miért nem haltam meg inkább... az mindent megoldott volna. *(Hallgatta a kerekerek erősödő zaját)* A halál is késik... *(Elmosolyodott)* Milyen sokat késik ez a halál!

VRONSZKIJ *(visszajön)* Anna, ha úgy tetszik, menjünk ma. Mindenbe beleegyezem.

Anna hallgat

Nos?

ANNA Tudod te magad is? *(Nézte Vronszkijt, és minden fájdalom és indulat nélkül, szinte hidegen)* Hagyj el, hagyj el... Ki vagyok én? Elzüllött asszony, kő a nyakadon. Nem akarlak terhelni, nem. Megszabadítalak. Hiszen nem szeretsz...

VRONSZKIJ Anna, minek így kínozni magadat, engem?

Mondta a kezét csókolgatva. Arcán most gyöngédség volt, és Annának úgy tetszett, hallja a könnyek neszét a hangjában

ANNA Igen... igazad van...

Közben egyre erősebben közeledett az az ütemes zaj

VRONSZKIJ Elmegyek most anyámhoz... küldje utánunk a részemet!

ANNA Ráér... holnap is... vagy ahogy akarsz... én mindenben veled vagyok...

Fény, zaj, halál

Vége